

IV. SĄDOWNICTWO

A. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. Kodeks karny.

Art. 21. Działania uprzednie napadniętego, które wywołują akcję napastnika lub podniecają go do jej przedsięwzięcia, mogłyby o tyle tylko zaważyć i pozbawić napadniętego jego uprawnienia do obrony koniecznej, o ile by te działania były same bezprawne i to w granicach ściśle temu bezprawiu odpowiadających. (28 IX 36 — 2 K 2429/35).

Art. 50 § 1. Orzeczenie przypadku przedmiotów na mocy art. 50 § 1 k. k. może dotyczyć tylko rzeczy należących do skazanego. O ile są one własnością innej osoby, orzeczenie przypadku jest niedopuszczalne, chyba że ustawy szczególne na to pozwalają. (24 IX 1936 r. — 1 K 489/36).

Art. 54. 1. Zupełne pominięcie przez sąd w uzasadnieniu wyroku okoliczności, niezbędnych do oceny osoby oskarżonego pod kątem widzenia niebezpieczeństwa grożącego społeczeństwu z jego strony, stanowi istotne pogwałcenie przepisu art. 379 § 2 k. p. k. i art. 54 k. k. (30 IX 1936 r. — 2 K 916/36).

2. W myśl art. 54 k. k. dotychczasowe życie oskarżonego powinien sąd uwzględnić przy wymiarze kary bez względu na związek rodzajowy poprzednich ukarań z przypisanym oskarżonemu przestępstwem.

Ilość i jakość ukarań bez względu na ich wzajemny związek rodzajowy może świadczyć o stopniu niebezpieczeństwa społecznego oskarżonego i sąd nie ma obowiązku w myśl § 2 art. 379 k. p. k. bliżej uzasadniać, dlaczego to niebezpieczeństwo przyjmuje. (29 IX 1936 r. — 1 K 556/36).

Art. 69, 76. Ustalenie działania „z rozeznaniem” jest niezbędnym wymogiem przy wyrokowaniu w przypadku, gdy zarzuconego czynu dopuścił się nieletni przed ukończeniem 17 lat i to nawet wtedy, gdy postępowanie karne wszczęto przeciw niemu już po ukończonym 17 roku życia. (2 X 1936 r. — 3 K 1110/36).

Art. 76. Przez wszczęcie postępowania karnego przeciwko określonej osobie należy rozumieć jakąkolwiek przewidzianą przez k. p. k. czynność, przedsięwziętą przez organ powołany do udziału w dochodzeniu lub ściganiu przestępstw (policję, prokuratora, sąd), w której ujawniło się skierowanie postępowania przeciw danej osobie np. przesłuchanie w charakterze podejrzanego lub oskarżonego, zastosowanie środka zapobiegawczego, rozesłanie listów gończych itp. (18 IX 1936 r. — 1 K 445/36).

Art. 111. Ochrona karna art. III k. k. rozciąga się na naczelników obcych państw z chwilą objęcia przez nich władzy, a nie z chwilą notyfikacji tego faktu Rządowi Polskiemu.

Dyplomatyczny przedstawiciel obcego państwa uchodzi za przedstawiciela tylko o tyle, o ile posiada „exequatur” i tylko w tym czasie doznaje ochrony karnej z art. 111 k. k. (24 XI 1936 r. — 3 K 1663/36).

Art. 143. Czy fałszywe oskarżenie przed władzą, powołaną do ścigania, o czyn ścigany w drodze karnej lub dyscyplinarnej podpada zarówno pod przepis art. 143 jako też pod przepis art. 255 k. k., zależy w głównej mierze od czynników podmiotowych, mianowicie — art. 143 k. k. (inaczej niż art. 255 k. k.) wymaga świadomie fałszywego oskarżenia. (24 IX 1936 r. — 2 K 703/36).

Art. 148. Przyjęcie rzeczy uzyskanych za pomocą przestępstwa wyłącza zastosowanie art. 148 k. k. i musi być zakwalifikowane z art. 160 k. k. (5 X 1936 r. — 2 K 765/36).

Art. 173. Do istoty przestępstwa z art. 173 k. k., popełnionego przez znieważenie miejsca przeznaczonego do wykonywania obrzędów religijnych, ustawa nie wymaga znamienia publiczności. (17 XI 1936 r. — 2 K 1360/36).

Art. 177. Dla bytu przestępstwa z art. 177 k. k. konieczny jest zamiar bezpośredni, a zamiar ewentualny nie wystarcza. (4 II 1937 r. — 1 K 1023/36).

Art. 187. Przepis art. 187 k. k. obejmuje stany faktyczne dwu przestępstw, mianowicie przestępstwa polegającego na sfalszowaniu dokumentu w celu użycia go za autentyczny i przestępstwa, które wyczerpuje się w użyciu takiego dokumentu za autentyczny bez względu na to, kto dokument ten sfalszował, a przeto może tu mieć miejsce wymierzenie dwu odrębnych kar. (12 X 1936 r. — 2 K 962/36).

Art. 194. Art. 194 k. k. przewiduje dwa odrębne typy przestępstwa: wypełnienie blankietu zaopatrzonego cudzym podpisem niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę tudzież użycie takiego dokumentu; do przedmiotowych cech tego drugiego typu prze-

stępstwa należy, by użyty przez sprawcę dokument był w powyższym rozumieniu podrobiony, to jest by powstał przez wypełnienie bankietu zaopatrzonego cudzym podpisem niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę, pod względem zaś podmiotowym sprawca musi mieć świadomość rzeczonych przedmiotowych cech danego dokumentu. (7 IX 1936 r. — 2 K 660/36).

Art. 203. W odniesieniu do osób nie mających ukończonych lat 15 art. 203 k. k. nie wymaga ustalenia po ich stronie braku zdolności rozpoznania znaczenia czynu nierządnego, przepis ten bowiem ma na względzie, iż nierząd z osobą młodocianą, chociażby zdeprawowaną, pogłębia jej deprawację. (23 IX 1936 r. — 3 K 1282/36).

Art. 208. 1. Wynajęcie mieszkania za podwyższonym czynszem z powodu uprawiania w mieszkaniu tym nierządu wypełnia stan faktyczny przestępstwa z art. 208 k. k., chociażby następnie właściciel poniósł stratę z powodu niezapłacenia komornego. (14 IX 1936 r. — 1 K 229/36).

2. Art. 208 k. k. nie ogranicza karalności do wypadków odpłatnego ułatwiania nierządu, lecz czyni ją zależną od chęci zysku, który może być i pośrednim, byle tylko stał w związku przyczynowym z ułatwieniem nierządu.

Z przepisu art. 208 k. k. wynika, że ułatwiający nierząd musi dążyć do korzyści materialnej dla siebie, a nie dla kogo innego. (29 IX 1936 r. — 3 K 1018/36).

Art. 225 § 1. Zamiar zabicia człowieka bezpośredni czy ewentualny istnieje w wymaganej prawem postaci także wtedy, gdy chodzi o zabicie którejkolwiek osoby z grupy osób, choćby nieznaney pomocnikowi, skoro godzi się na zabicie każdej z nich, czy jednej z nich. Alternatywność przedmiotu, jaki ma być zaatakowany, i związana z tym nieokreśloność jego imienia, czy indywidualna, skoro zawsze chodzi o zabicie człowieka, nie wyłącza zamiaru przestępczego dokonania zbrodni z art. 225 k. k. (22 VI 1936 r. — 1 K 500/36).

Art. 225 § 2. Do zastosowania do czynu, wyczerpującego znamiona zbrodni z § 1 art. 225 k. k., przepisu § 2 tegoż artykułu nie wystarcza ustalenie, iż sprawca dopuścił się czynu pod wpływem podnieć mogących w zasadzie wywołać „silne wzruszenie”, lecz konieczne jest stwierdzenie, iż sprawca popadł rzeczywiście w stan psychiczny, w którym procesy emocjonalne zyskały przewagę nad intelektem, wskutek czego nastąpiło wyraźne ograniczenie kontrolującej działalności rozumu. (17 IX 1936 r. — 3 K 1343/36).

Art. 230 § 2. Przestępstwo z § 1 art. 230. k. k. stanowi kwalifikowaną postać nieumyślnego spowodowania śmierci, przy czym

wyższa karalność zależy tu nie od następstw, lecz od rodzaju czynu, który te następstwa wywołał.

Odpowiedzialność za skutek śmiertelny z § 2 art. 230 k. k. pod względem podmiotowym opiera się na zasadach § 2 art. 14 k. k. (14 IX 1936 r. — 2 K 772/36).

Art. 255. 1. Bezprawność oświadczenia podwładnego może istnieć nawet wtedy, gdy podwładny formalnie spełnia zlecenie przełożonego, jeśli tylko treść i sposób „zlecenia” tudzież „oświadczenia” przekraczają granice zakreślone pozytywnymi przepisami prawa oraz ramy stworzone przez samą istotę urzędowego wywiadu (6 V 1936 r. — 3 K 464/36).

2. Niewymienienie nazwiska osoby, której dotyczą rozgłaszane okoliczności, nie pozbawia tego rozgłaszania znamion przestępstwa, jeśli z zestawienia innych okoliczności można wyrozumieć, kogo mianowicie rozgłaszający miał na względzie. (23 X 1936 r. — 2 K 852/36).

3. Zarzut jest prawdziwy, gdy istotna treść zarzutu zostanie udowodniona, zarazem nie odbiera zarzutowi jego poniżającego znaczenia okoliczność, że postępowanie to w pewnym szczególnie nie odpowiada przytoczonym faktom. (26 X 1936 r. — 3 K 1322/36).

4. Prawność oświadczeń składanych w uzasadnieniu lub obronie praw, o ile one zawierają treść obraźliwą lub zniesławiającą inną osobę, uzależniona jest całkowicie od tego, aby cel, któremu służyć mają, był oczywistym, a nie pozornym. (14 IX 1936 r. — 2 K 630/36).

5. Uprawnionymi do wystąpienia w charakterze oskarżycieli w wypadku, gdy znieważono pewną zbiorowość ludzką, są wszystkie osoby do zbiorowości tej należące, prokurator zaś z mocy § 2 art. 11 przep. wpraw. k. p. k. jest uprawniony do wniesienia z urzędu oskarżenia ze względu na interes publiczny, niezależnie od tego, czy poszczególni znieważeni będący urzędnikami, skorzystali z przysługującego im prawa wniesienia przeciwko sprawcy skargi. (22 IX 1936 r. — 3 K 1082/36).

6. Kierownik sądu jest władzą przełożoną zniesławionego sędziego i bądź na jego prośbę, bądź z własnej inicjatywy może złożyć wniosek o ściganie zniesławiającego, lecz nie jest władny wnosić i popierać oskarżenia ani też zapowiadać i wywodzić apelacji. (30 IX 1936 r. — 2 K 899/36).

Art. 255, 256. 1. Fakt, że istnieje państwo, którego ustrój opiera się na teorii maksymalizmu, po rosyjsku „bolszewizmu”, nie odejmuje znamion zniewagi popularnemu przydomkowi „bolszewik”, które z biegiem czasu w Polsce odeszło od określenia „maksymalista”

i stało się synonimem takich cech ujemnych, jak brak skrupułów, brutalność, arogancja, niemoralność itp.

Nazwanie kogoś „bolszewik”, „bolszewiczka”, zależnie od okoliczności oraz zamiaru sprawcy (bezpośredniego lub pośredniego), może być obrazą lub zniesławieniem. (28 I 1937 r. — 1 K 932/36).

2. Domniemanie prawne o odpowiedzialności redaktora za przestępstwa, popełnione treścią druku w redagowanym czasopiśmie, samo przez się nie wystarcza do przypisania mu winy popełnienia tego przestępstwa, jeśli ustalonym zostało, że dopuszczenie do wyjścia w obieg druku, którego treść zawiera cechy przestępstwa, nastąpiło przez nieoględność redaktora. (15 XII 1936 r. — 1 K 740/36).

Art. 262 § 2. Mienie użyczone, czyli wydane do bezpłatnego używania, stanowi dla biorącego do używania mienie cudze, a przeto wszelkie rozporządzenie tym mieniem jak własnym, przez zatrzymanie, zbycie itp. stanowi przywłaszczenie.

Wydanie rzeczy do używania z obowiązkiem zwrotu stanowi powierzenie, przez które ustawa rozumie oddanie rzeczy w cudze posiadanie z obowiązkiem zwrotu lub użycia w oznaczonym celu. (18 IX 1936 r. — 2 K 838/36).

Art. 269. Podmiotem przestępstwa z art. 269 k. k. może być każdy, kto na podstawie przepisu prawnego lub zawartej umowy zajmuje się sprawami majątkowymi innej osoby, zatem także adwokat, jako pełnomocnik procesowy. (23 XI 1936 r. — 3 K 1805/36).

Art. 282. Do istoty czynu z art. 282 k. k., polegającego na zbyciu mienia zagrożonego zajęciem, jest obojętne, czy wyzbycie się mienia nastąpiło z mocy formalnej umowy, starczy, że z woli dłużnika przeszło ono w posiadanie osoby innej. (2 X 1936 r. — 3 K 1081/36).

Art. 286. Sprawca przestępstwa z art. 286 § 1 k. k. musi mieć świadomość, że spełnia czynność, która nie leży w zakresie jego uprawnień lub do której spełnienia w konkretnym przypadku nie był uprawniony oraz, że przez spełnienie tej czynności działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, albo przynajmniej możliwość tę przewiduje i na to się godzi (18 IX 1936 r. — 2 K 768/36).

Art. 290. 1. Z § 1 art. 290 k. k. karalne jest wszelkie przyjmowanie przez urzędnika korzyści majątkowej, o ile ona pozostaje w związku z urzędowaniem, niezależnie od tego, czy ostateczne załatwienie sprawy, wchodzącej w zakres tego urzędowania, zależy od wyłączonej kompetencji przyjmującego korzyść. (16 VII 1936 r. — 1 K 351/36)

2. Związek z urzędowaniem w rozumieniu art. 290 § 1 k. k. zachodzi zarówno w przypadku, gdy urzędnik przyjmuje korzyść za konkretną czynność urzędową, jak i wówczas, gdy ofiarowana korzyść ma na względzie nie konkretną czynność urzędnika, lecz całokształt jego działalności urzędowej, a mianowicie gdy chodzi o przychylnie usposobienie do siebie urzędnika, uniknięcie z jego strony przykrości, szykan itp. (16 VI 1936 r. — 1 K 1353/36).

Art. 292. Zarządca przymusowy (art. 758 i nast. k. p. c.) może być podmiotem przestępstw urzędniczych w myśl art. 292 k. k. i w razie przywłaszczenia mienia powierzonego mu, jako zarządcy przymusowemu, odpowiada z art. 286 § 2 k. k. (18 IX 1936 r. — 3 K 936/36).

II. Prawo o wykroczeniach.

Art. 18. Wnoszenie publicznie okrzyków na cześć więźniów politycznych nie musi wprawdzie zawierać pochwalania przestępstwa, o które są podejrzani lub za które odbywają karę, niemniej jednak wyrażenie pod ich adresem czci okrzykiem „niech żyją” zwraca się demonstracyjnie przeciw zarządzonemu ich uwięzieniu przez właściwe władze, czy to jako osądzonych już, czy to pozostałych w śledztwie i może wypełniać w miarę okoliczności nie tylko znamiona art. 18, lecz także pod warunkami wskazanymi w art. 28 pr. o wyk. znamiona tegoż artykułu. (29 IX 1936 r. — 3 K 1178/36).

Art. 28. Udział w bójce ulicznej może mieścić w sobie obok znamion czynu ściganego na zasadzie wniosku uprawnionego oskarżyciela także znamiona ściganego z urzędu wykroczenia z art. 28 pr. o wyk., jeżeli ze względu na okoliczności zajścia i publiczne miejsce jego popełnienia czyn ten przedstawia się nie tylko jako zamach na dobro jednostki, lecz także jako wybryk naruszający porządek publiczny. (14 IX 1936 r. — 3 K 1046/36).

Art. 30. W przypadkach, w których źródło zakłócenia spoczynku nocnego znajduje się w zupełnej dyspozycji pewnej osoby, jej bierne zachowanie się w stosunku do zakłócenia spoczynku nocnego równoznaczne jest z utrzymywaniem tego zakłócenia, a zatem może zawierać znamiona wybryku z art. 30 pr. o wyk. (10 IX 1936 r. — 1 K 434/36).

Art. 31. Pojęcia „nieobyczajny wybryk” z art. 31 pr. o wyk. nie należy utożsamiać z czynami kolidującymi z obyczajnością sensu stricto, naruszającymi skutkiem zmysłowości przedmiotowo poczucie publicznej moralności i wstydlivości.

Nieobyczajnym wybrykiem jest zarówno czyn prostacki, grubiański i rubaszny jako też czyn nieprzyzwoity, sprzeciwiający się

w sposób rażąco dobrym obyczajom, lekceważący otoczenie i wywołujący nastrój oburzenia i potępienia ze strony osób go spostrzegających. (14 IX 1936 r. — 3 K 1035/36).

Art. 62. Fakt znalezienia przedmiotów wymienionych w art. 62 pr. o wyk. nie uprawnia znalazcy, bez względu na ich wartość, do ich zatrzymania i posiadania. (7 IX 1936 r. — 2 K 652/36).

III. Kodeks postępowania karnego.

Art. 29. Połączenie spraw osób, których działanie pozostawało w ścisłym związku z działaniem sprawcy w rozumieniu art. 29 k. p. k., chociaż nie są podżegaczami lub pomocnikami (np. w płaszczynie art. 148 lub 160 k. k.), ze sprawą sprawcy, podżegaczów i pomocników jest z mocy tegoż artykułu dopuszczalne i nakazane. (22 VI 1936 r. — 1 K 500/36).

Art. 36. Od ogólnej zasady, że przy zbiegu ustaw osądzenie sprawy pod kątem widzenia jednego ze zbiegających się przepisów nie pozwala na ponowne osądzenie tego samego czynu pod kątem widzenia innego przepisu, zachodzą wyjątki w wypadku: a) gdy sąd grodzki pod kątem widzenia łagodniejszej kwalifikacji prawnej rozpoznał czyn, do którego w myśl art. 36 k. k. należało zastosować surowszy przepis, przewidujący przestępstwo należące do właściwości rzeczowej sądu okręgowego (wówczas wyrok sądu grodzkiego w myśl art. 13 k. p. k. jest z mocy prawa nieważny i jako taki nie stanowi res iudicata); b) gdy w chwili sądenia poprzedniej sprawy istniały przeszkody ustawowe, np. brak skargi uprawnionego oskarżyciela, brak wniosku, nie pozwalające na sądenie sprawy pod kątem widzenia surowszej kwalifikacji prawnej itp. (2 VII 1936 r. — 1 K 332/36).

Art. 140. Tylko nieznamość języka polskiego u oskarżonego czy u świadka uzasadnia w myśl art. 140 § 1 lit. b k. p. k. przyznanie tłumacza. Natomiast świadek mówiący także po polsku, choćby jego językiem macierzystym był inny lub choćby jakimś językiem władał bieglej, naraża się na rygory za odmowę świadczenia (art. 117 k. p. k.) jeśli odmówi złożenia zeznań w języku polskim, zeznania zaś jego, złożone poprzednio, mogą być odczytane na mocy § 1 art. 340 k. p. k. (22 VI 1936 r. — 1 K 500/36).

Art. 340. 1. Odmowa udzielenia wyjaśnień w języku sądowym, którym oskarżony włada, uprawnia sąd na mocy § 3 art. 340 k. p. k. do odczytania jego wyjaśnień złożonych w śledztwie. (22 VI 1936 — 1 K 500/36).

2. Zaświadczenie prywatnej osoby dokumentujące pewne z-----ie czy spostrzeżenia, spisane i wydane stronie już po wszczę-

ciu postępowania karnego specjalnie w tym celu, aby strona mogła je przedstawić w sądzie w charakterze dowodu, jest zeznaniem złożonym pisemnie przed prywatną osobą; odczytanie takich zeznań stoi w sprzeczności z przepisem art. 340 k. p. k. (13 X 1936 r. — 3 K 1517/36).

Art. 353. Przepis art. 353 k. p. k. dotyczy wypadków, gdy oskarżyciel na podstawie ujawnionych na rozprawie okoliczności zarzuca czyn inny, różny od objętego aktem oskarżenia, mający swój własny i odrębny byt prawny, w szczególności działanie lub zaniechanie będące wynikiem innego zamiaru przestępnego i powodujące inne skutki niż czyn określony w akcie oskarżenia. (5 X 1936 r. — 3 K 1147/36).

Art. 469. Sąd jest uprawniony do zmiany własnych postanowień tego rodzaju, jak kończące proces postanowienie o umorzeniu postępowania, jedynie w wypadku przewidzianym w § 1 art. 469 k. p. k., to jest w razie zaskarżenia postanowienia w drodze zażalenia; orzeczenie zatem o niezastosowaniu amnestii, po uprzednim orzeczeniu o jej zastosowaniu, narusza tę zasadę i jako nieważne nie pociąga skutków prawnych. (8 X 1936 r. — 3 K 1135/36).

Art. 488. Sąd nie ma obowiązku zawiadamiania oskarżonego i jego obrońcy o przesłaniu apelacji do sądu odwoławczego, lecz wystarczy zawiadomienie samego tylko oskarżonego. Wszędzie, gdzie k. p. k. wymaga, aby zawiadomienie (lub doręczenie) nastąpiło do rąk obrońcy, wyraźnie to przepisuje, np. art. 294, 378 § 3 k. p. k. (12 X 1936 r. — 1 K 549/36).

Art. 501. Przepis art. 501 lit. a k. p. k. ma zastosowanie jedynie w wypadku, gdy ustalenia faktyczne, na których skazujący się opiera, bądź nie wyczerpują wszystkich istotnych cech przestępstwa, bądź też stwierdzają istnienie okoliczności ustawowych wyłączających przestępność czynu lub poczytanie winy; nie uprawnia natomiast ten przepis sądu odwoławczego do wydania wyroku uniewinniającego także wtedy, gdy sąd odwoławczy niezależnie od granic apelacji dojdzie do wniosku, iż ustalenia faktyczne, będące podstawą wyroku skazującego, nie znajdują dostatecznego oparcia w wynikach przewodu sądowego lub wykazują jakiegokolwiek inne formalne wady, które w razie ich zaskarżenia mogłyby doprowadzić do uchylecia wyroku. (17 IX 1936 r. — 2 K 692/36).

Art. 507. Odmowa przyznania prawa ubogich nie skutkuje dla oskarżonego jakichkolwiek ulg w dopełnieniu obowiązku z art. 507 k. p. k., a w szczególności przedłużenia terminu, w jakim tego obowiązku należy dopełnić. (16 X 1936 r. — 2 K 1169/36).

Art. 587. Koszty postępowania w art. 587 k. p. k. wyraźnie nie przewidziane nie mogą być w żadnym razie przyznawane. (29 IX 1936 r. — 3 K 1899/36).

Art. 640. W sprawie wskazanej w art. 640 k. p. k., jeżeli wyrok sądu okręgowego zapadł zaocznie, przysługuje skazanemu, niezależnie od uprawnienia z § 1 art. 649 k. p. k., także możliwość wniesienia sprzeciwu przewidzianego w art. 395 k. p. k. (17 II 1937 r. — 3 K 2562/36).

Art. 648. Okoliczność, że orzeczeniem władzy administracyjnej wymierzono areszt zastępczy na przeciąg dwóch dni, nie pozbawia sądu okręgowego prawa do wymierzenia wyższej kary zastępczej, mimo że zostało wniesione odwołanie od orzeczenia władzy administracyjnej tylko przez oskarżonego i mimo że art. 109 rozp. Prez. Rzplitej z 23 marca 1928 r. (Dz. U. poz. 341) o postępowaniu administracyjnym jako najwyższą karę zastępczą przewiduje areszt nie ponad 3 dni.

Zgodnie z art. 13 przep. wpraw. k. k. i pr. o wyk. zamiana przez sąd grzywny na wypadek niemożności jej ściągnięcia na areszt winna być dokonana na zasadach art. 10 pr. o wyk. niezależnie od norm ustanowionych w rozp. Prez. Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym. (22 IX 1936 r. — 3 K 1075/36).

IV. Ustawa karna skarbowa z 18 III 1932 (Dz. Ust. poz. 355).

Art. 20. Zamiana kary pieniężnej na karę aresztu w tym stosunku, że pewną ilość dni liczy się inaczej niż dzień ostatni, nie uchybia przepisom §§ 1 i 3 art. 20 u. k. s., wchodzi natomiast w zakres uprawnień sądu w myśl § 2 tegoż przepisu w przedmiocie zamiany kary pieniężnej na areszt. (8 X 1936 r. — 3 K. 1088/36).

Art. 114. Zakupienie losów loterii obcokrajowej, przeznaczonych dla mieszkającej poza granicami Państwa obcej poddanej i mającej grać poza granicami Państwa, nie wyczerpuje znamion przestępstwa z art. 114 lit. b u. k. s., który zakazuje działalności obcokrajowych loteryj na obszarze Państwa. (28 IX 1936 r. — 3 K 988/36).

V. Ordynacja podatkowa z 15 III 1934 (Dz. Ust. poz. 134/36).

Art. 178. 1. Łaznia i rzeźnia przeznaczone do użytku publicznego nie mogą być uznane za urządzenia rytualne z tego tylko powodu, że są prowadzone przez wyznaniową gminę żydowską i zaspokajają również potrzeby wyznawców religii mojżeszowej. Jeśli

zaś zakłady te obliczone są na zysk, to stanowią przedsiębiorstwa przemysłowe podlegające obowiązkowi wykupienia odpowiedniego świadectwa przemysłowego. (28 IX 1936 r. — 2 K 711/36).

2. Błędna ocena charakteru przedsiębiorstwa stanowi błąd co do okoliczności należącej do istoty czynu i winna być traktowana z punktu widzenia § 1 art. 20 k. k. (15 IX 1936 r. — 1 K 424/36).

Art. 186. Z art. 186 Ord. Podat. Dz. Ust. poz. 134/36 wynika, że żadna władza sądowa nie jest uprawniona do wszczynania postępowania o przekroczenia przepisów ordynacji podatkowej bez odnośnego wniosku władz skarbowych, a więc i do rozszerzania ram oskarżenia wytoczonego przez te władze. (16 IX 1936 r. — 3 K 1042/36).

VI. Ustawa z 15 III 1925 o państw, podatku przemysł.
(Dz. Ust. poz. 339/36).

Art. 3 punkt 11. Wytłaczanie oleju jest zbliżonym do przemysłu ludowego działem przemysłu domowego (art. 1 ust. 3 ustawy z 31 lipca 1924 r. Dz. Ust. poz. 778), a przeto ma tu zastosowanie pkt. 11 art. 3 ustawy o państw, podatku przemysł. (27 X 1936 r. — 2 K 950/36).

Art. 23. 1. Przedmiotem opodatkowania z mocy rozdz. X cz. II lit. A załącznika do art. 23 ustawy o państw, podatku przemysł, jest nie wynajem pokoi umeblowanych jako taki, lecz szczególnie przemysł hotelarski polegający na zarobkowym i zawodowym odnajmowaniu pokoi, nazywanych przez ustawy również „numerami”.

Przemysł hotelarski różni się od wynajmu pokoi przede wszystkim tym, że jest przedsiębiorstwem handlowym prowadzonym nie tylko w celach zarobkowych, lecz i zawodowo.

Zakład pod mianem hotelu lub „pokojów umeblowanych”, w odróżnieniu od zwykłego odnajmu pokoi, dostarcza klientom pościeli, usługi oraz przeważnie pokoje odnajmuje dziennie ze wskazaniem ceny za jeden dzień. (22 IX 1936 r. — 2 K 718/36).

2. Dawanie choćby dorywczego zatrudnienia za umówionym wynagrodzeniem kwalifikuje otrzymującego zatrudnienie jako robotnika, zajętego w przedsiębiorstwie na zasadzie najmu usług. (28 IX 1936 r. — 3 K 987/36).

*VII. Ustawa z 23 V 1924 o powszechnym obowiązku służby
wojskowej (Dz. Ust. poz. 455/33).*

Art. 103 w związku z art. 111 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z 23 maja 1924 r. dotyka tego, kto nie sta-

wia się przed komisją poborową w celu stałego uchylenia się od służby wojskowej. (15 X 1936 r. — 2 K 749/36).

VIII. Rozp. Prez. Rzpłitej z 22 III 1928 r. o post. administr. (Dz. Ust. poz. 341).

Art. 109. Zaznaczenie w piśmie do władzy działającego w imieniu klientki swojej adwokata, że „w razie nieuwzględnienia jego żądania zaskarzy władzę i narazi ją przez to na straty”, nie zawiera nic niewłaściwego i nie odpowiadającego godności urzędu, a tym samym nie wyczerpuje znamion ani przestępstwa z art. 109 rozp. Prez. Rzpłitej z 22 marca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 341), ani też znamion żadnego innego przestępstwa. (28 I 1937 r. — 3 K 2172/36).

IX. Rozp. Prez. Rzpłitej z 22 III 1928 r. o rejestrowym zastawie rolniczym (Dz. Ust. poz. 360).

Czyn z art. 21 rozporządzenia Prez. Rzpłitej z dnia 22 marca 1928 r. o rejestrowym zastawie rolniczym (Dz. Ust. poz. 360) jest występkiem i wobec braku w ustawie postanowienia co do karalności tego czynu przy działaniu sprawcy z winy nieumyślnej może on, stosownie do art. 13 k. k., ulegać karze tylko przy działaniu z winy umyślnej. (11 VIII 1936 r. — 2 K 579/36).

X. Rozp. Min. Spraw Wojsk, i Min. Spraw Wewn. z 3 XII 1930 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów itp. dla celów obrony państwa (Dz. U. poz. 740).

Niewykonanie nakazanego pkt. a ust. 3 § 24 rozp. Min. Spraw Wojsk, i Min. Spraw Wewn. z 3 grudnia 1930 r. obowiązku przekazania dowodu tożsamości konia w razie odstąpienia prawa posiadania wypełnia znamiona przestępstwa przewidzianego w § 24 cyt. rozp. niezależnie od tego, czy nowy posiadacz konia nabył prawo własności na nim wobec nieopłacenia całkowitej a umówionej ceny kupna i ulega karze przewidzianej w art. 27 rozp. Prez. Rzpłitej z 8 XI 1927 r. (Dz. U. poz. 859).

Okoliczność, że zgodnie z ust. 2 § 20 rozp. Min. Spraw Wojsk. i Min. Spraw Wewn. z 23 marca 1928 r. (Dz. U. poz. 425) dowód tożsamości konia wystawiono na nazwisko właściciela konia, nie uprawnia właściciela do odmowy przekazania tego dowodu w razie odstąpienia prawa posiadania. (6 X 1936 r. — 3 K 1182/36).

XI. Ustawa z 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach (Dz. U. poz. 450).

Art. 18. Bezwzględny warunkiem dla uznania zebrania za niepubliczne jest osobista znajomość uczestników zebrania przez przewodniczącego lub zwołujących, obojętnym jest natomiast w jaki sposób ci osobiście znani uczestnicy zebrania na nim się znaleźli. (22 IX 1936 r., — 1 K 497/36).

XII. Prawo o stowarzyszeniach z 27 X 1932 r. (Dz. U. poz. 808).

Art. 57. Podstawowym warunkiem odpowiedzialności z art. 57 prawa o stowarzyszeniach jest, aby zrzeszenie, którego założenie nie zostało właściwej władzy zgłoszone, stanowiło dobrowolne, trwałe zrzeszenie o celu niezarobkowym. (6 X 1936 — 2 K 872/36).

XIII. Rozp. Min. Op. Spol. z 30 I 1934 r. o wykonywaniu praktyki lekarskiej (Dz. U. poz. 96).

§ 10 ust. 3 rozp. Min. Op. Spol. z 30 stycznia 1934 r. o wykonywaniu praktyki lekarskiej nie ogranicza lekarza w stosowaniu dawki lekarskiej, tzn. w ramach dopuszczalnej dawki uznanej przez medycynę, ani też co do okresu i częstotliwości zażywania leku, lecz normuje wyłącznie sposób zapisywania środków odurzających w celach leczniczych. (20 X 1936 r.— 1 K 574/36).

XIV. Rozp. Prez. Rzplitej z 24 października 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa (Dz. U. poz. 851)

Art. 4. Orzeczenie kary dodatkowej w wysokości otrzymanej przez sprawcę zapłaty winno nastąpić bez względu na to, że skazany pewne kwoty wydatkował choćby osobom, których współdziałanie tym uzyskał. (29 IX 1936 r. — 1 K 689/36).

Art. 10. 1. Zamiar w kierunku odpowiedzialności za skierowanie do obcego rządu (agenta) dokumentów, zawierających tajemnicę państwową wojskową, musi obejmować przede wszystkim świadomość pełną, że skierowane tak przez sprawcę przedmioty są dokumentami o treści, którą sprawca zna, choćby tylko w zarysie lub ich istocie, albo że przedmioty te takie dokumenty zawierają. Musi też sprawca mieć świadomość, że przesyłkę kieruje bezpośrednio lub za pośrednictwem innej osoby do osoby trzeciej dla ujawnienia jej treści dokumentów. W braku takiej świadomości może być mowa o winie nieumyślnej. (29 IX 1936 r. — 1 K 689/36).

2. Dla istoty spowodowania wielkiej szkody dla bezpieczeństwa Państwa w rozumieniu art. 10 § 4 rozp. Prez. Rzplitej z 24 października 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu

Państwa jest miarodajna waga ujawnionych wiadomości stanowiących tajemnicę państwową, pod względem ich jakości i ilości, oraz okres czasu, przez który je dostarczano, co umożliwi trwałą ewidencję obcego rządu w danych materiach. (29 IX 1936 r. — 1 K 689/36).

XV. Ustawa z 26 III 1935 r. o uwolnieniu od odpowiedzialności w sprawach podatkowych (Dz. U. poz. 178).

Ustawa z 26 marca 1935 r. o uwolnieniu od odpowiedzialności w sprawach podatkowych jest jedynie warunkowym darowaniem przyszyłych, ewentualnych, nie zaś orzeczonych kar, zatem obietnicą niewszczywania ścigania karnego za przestępstwo podatkowe pod warunkiem dopełnienia postanowień z art. 2 ustawy.

Ustanowienie warunków bezkarności przestępstw podatkowych, wymienionych w art. 2 cyt. ustawy oraz jego treść wskazuje, że ustawa obiecuje bezkarność za ujawnienie przez samego płatnika czynu karygodnego, nieznanego, niewykrytego jeszcze przez władzę skarbową. (22 X 1936 r. — 3 K 1252/36).

XVI. Dekret Prez. Rzplitej z 26 IV 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą (Dz. U. poz. 249).

Art. 16. Pod pojęcie przedmiotu przestępstwa podpada w rozumieniu ust. 5 art. 16 dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą suma pieniężna zatajona przed władzą celną lub kontrolą graniczną, nie zaś ta część sum pieniężnych, która była zgłoszona.

Zatajenie części przewożonych środków płatniczych pociąga za sobą utratę prawa wywozu (§ 12 p. 4 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. Dz. U. poz. 419 o obrocie pieniężnym z zagranicą). (23 II 1937 r. — 3 K 112/37).

Stefan Bleszyński

Prokurator Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. USTAWODAWSTWO, OBOWIĄZUJĄCE NA OBSZARZE CAŁEGO PAŃSTWA

Ustawa z 26 VII 1919 o utraconych tytułach na okaziciela (Dz. Ust. poz. 406)

Art. 3 i 7. Z przepisów, zawartych w ust. 3 art. 3 i w ust. 3 art. 7 ustawy z 26 VII 1919, wynika, iż skarga incydentalna dopuszczalna jest wyłącznie w przypadkach oddalenia roszczeń osoby,

która wystąpiła o unieważnienie utraconego tytułu, oraz w przedmiocie stawiania poręki, skarga taka nie przysługuje przeto osobom, które z tych czy innych względów roszczą sobie do spornego tytułu jakie bądź prawa, co nie przesądza możliwości dochodzenia tych praw w zwykłej drodze sądowej. (25 II 1937 — C I 1255/36). (Św)

*Ustawa z 18 XII 1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu
(Dz. Ust. 1920 poz. 7 i 1933 poz. 734)*

Art. 1. Ambulatorium kasy chorych, o ile nie jest prowadzone na zasadach samoopłacalności, nie stanowi zakładu pracy, prowadzonego w sposób przemysłowy. (14 X 1936 — C I 1099/36). (Św)

Ustawa z 11 IV 1924 o ochronie lokatorów (Dz. Ust. poz. 406).

Art. 10. Umowa w przedmiocie zwolnienia przez lokatora mieszkania na rzecz innej osoby w zamian za wpłacenie przez nią pewnej sumy pieniężnej tytułem zwrotu poniesionych przedtem przez lokatora kosztów remontu mieszkania jest nieważna, gdyż przeprowadzanie przez lokatora remontu mieszkania nie jest tego rodzaju nakładem, który lokator mógł wycofać przy opuszczaniu mieszkania i którego pozostawienie następnemu lokatorowi mogłoby uzasadnić żądanie zwrotu poniesionych kosztów. (10 XII 1936 — C I 250/36). (Św)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 14 V 1924 o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. Ust. 1925 poz. 213).

§11 ust. 3. Samo pogorszenie się sytuacji materialnej dłużnika w okresie czasu po zaciągnięciu pożyczki nie stanowi jeszcze ważnego w myśl ust. 3 § 11 rozp. walor, powodu do obniżenia wskazanej w § 5 czy 6 tego rozp. miary przerachowania wierzytelności hipotecznej z pożyczki, o ile nie zachodzą warunki, przewidziane w § 36 rozp. walor., tj. o ile zastosowanie tej miary przerachowania nie grozi podkopaniem egzystencji gospodarczej dłużnika. (22 I 1937 — C I 2425/35). (Św)

§ 11 ust. 4. Z faktu zaciągnięcia pożyczki na budowę domu płynie domniemanie, że pożyczone pieniądze zostały w rzeczy samej zużyte na budowę, i wobec tego obowiązkiem dłużnika jest, celem obalenia tego domniemanie, bądź przedstawić pozytywne dowody, iż pożyczone pieniądze zostały zużyte na inny cel, bądź przynajmniej wykazać fakty, z których pośrednio wynika, że pieniądze nie mogły być na budowę użyte.

Sama okoliczność, że pożyczka została zaciągnięta, gdy budowa była już na ukończeniu, jeszcze nie wyłącza możliwości uznania, iż pożyczka została zużyta na budowę, ponieważ mógł z niej dłużnik pokryć, przedstawione mu rachunki za dokonane roboty budowlane. (20 XI 1936 — C I 482/36). (Św)

§ 29 ust. 1 lit. „f”. W przypadku, gdy w skład masy spadkowej wchodzi suma rublowa, zabezpieczona na nieruchomości z tytułu reszty szacunku, należy przy przerachowaniu legatu określić wartość, jaką obecnie ta suma przedstawia, czyli ustalić przypuszczalny wynik jej waloryzacji, jednak z tego nie wynika, aby w sprawie o przerachowanie legatu musiał być zapozwany właściciel nieruchomości, na której pomieniona suma jest zabezpieczona, gdyż przerachowanie tej sumy ma znaczenie tylko między spadkobiercami testatora i legatariuszami, nie zaś w stosunku do właściciela nieruchomości, nie obciążonej powyższym legatem, którego przeto kwestia przerachowania i zasądzenia legatu w niczym nie dotyczy. (7 I 1937 — C I 715/36). (Św)

§ 34 ust. 2. Należność, stanowiąca zabezpieczony na hipotecę nieruchomości, położonej na terenie b. Król. Kongresowego, obowiązek opłacania corocznie na wieczne czasy pewnej określonej sumy pieniężnej i będąca przeto ciężarem wiecznym (art. 44 ust. hip.), podpada pod pojęcie „ciężaru realnego”, o którym mówi § 34 ust. 2 rozp. walor. (5 II 1937 — C I 1210/36). (Św)

§ 40. Zapłata, dokonana do rąk kuratora nad majątkiem nieobecnego, nie może być uważana za „przyjętą przez uprawnionego” w rozumieniu § 40 rozp. walor, i skutkującą umorzeniem całej sumy długu, gdy dłużnik działał w złej wierze, mając na celu zwolnienie się od długu przez wpłacenie zdevaluowanych pieniędzy, których nie chciał przyjąć sam wierzyciel, kuratorowi, i wyjednał wyznaczenie kuratora z ukryciem okoliczności, że jest mu miejsce pobytu wierzyciela wiadome. (13 XI 1936 — C I 3013/35). (Św)

Ustawa z 28 XII 1925 o wykonaniu reformy rolnej (Dz. Ust. 1926 poz. 1).

Art. 30. Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 7 III 1928 o powództwie cywilnym o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości przymusowo wykupione lub przejęte na rzecz państwa (Dz. Ust. poz. 253) nie ma zastosowania do przypadków przewidzianych w art. 30 ustawy z 28 XII 1925 o wykonaniu reformy rolnej, w których droga sądowa nie służy. (Zasada uchwalona przez skład 7 sędziów 14 XI 1936 — C I 2483/35). (Św)

Ustawa z 2 VIII 1926 o prawie właściwym dla stosunków prywatno-prawnych wewnętrznych (Dz. Ust. poz. 580).

Art. 10. Fundusz Kwaterunkowy Wojskowy, ustanowiony ustawą z 15 lipca 1925, jest objęty przepisem p. 4 art. 10 prawa prywatnego międzydzielnicowego, który mówi o umowach o usługę roboty, budowlę i dostawy, zawieranych z państwem, stanowiąc, że do takich umów winno być stosowane prawo właściwe według siedziby władzy działającej.

W przypadku, gdy ma zastosowanie p. 4 art. 10 prawa prywatnego międzydzielnicowego, nie ma już zastosowania p. 6 tegoż art. 10. (20 XI 1936 — C I 2137/36). (Św)

Ustawa z dnia 2 VIII 1926 o prawie właściwym, dla stosunków prywatnych międzynarodowych (Dz. Ust. poz. 581).

Art. 17 ust. 3. Do uznania w Polsce orzeczenia rozwodowego zagranicznego sądu właściwego na podstawie art. 17 ust. 3 ust. z 2 VIII 1926 (Dz. Ust. poz. 581) potrzeba nietylko, aby sąd ten zastosował prawo polskie, lecz również, aby orzeczenie to odpowiadało innym warunkom wykonalności orzeczeń, o których jest mowa w art. 528 kpc. Tylko w ten sposób uznane orzeczenie może być wpisane do polskich ksiąg stanu cywilnego. (Uchwała Całej Izby z 29 V 1937 — C Prez. 4/36). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 XI 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. Ust. poz. 911).

Art. 5 p. 3. Przepis ten ma zastosowanie również i względem urzędników państwowych, o ile posiadają zajęcie uboczne. (18 II 1937 — C I 2057/36). (Św)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 23 XII 1927 o zapobieganiu upadłości (Dz. Ust. 1928 poz. 20).

Art. 19. Aczkolwiek art. 19 p. 7 pomienionego rozporządzenia nie rozciąga skutków układu na odsetki od sum hipotecznych, to jednak przepis ten rozumieć należy w tym znaczeniu, iż roszczeń wierzyciela o odsetki, zabezpieczone hipoteką, układ nie dotyka o tyle jedynie, o ile roszczenia dochodzi się z mienia, na którym odsetki te są zabezpieczone, tj. z mienia nieruchomości, w razie natomiast, jeżeli wierzyciel wdraża egzekucję z tytułu roszczenia o odsetki od sumy hipotecznej do mienia ruchomego, roszczenie jego podlega skutkom układu zapobiegawczego. (21 I 1937 — C I 688/36). (Św)

*Umowa o pracę pracowników umysłowych. — Rozporządzenie
Prezydenta Rzplitej z 16 III 1928 (Dz. Ust. poz. 323).*

Rozporządzenie powyższe jako ustawa szczególna wyłącza w granicach, w których normuje konkretne kwestie stosunku pracy, zastosowanie odnośnych przepisów ustawy cywilnej. (Wyrok z 23 III 1937 — C III 922/36, z 13 IX 1937 — C III 2154/36). (Li)

Art. 2 ust. 2. Przepis ten zalicza do rzędu pracowników umysłowych osoby, uprawiające sztuki wyzwolone, bez względu na wartość artystyczną produkcji, do takich zaś pracowników winien być zaliczony laborant fotograficzny, wypalający fotografie na porcelanie i dokonywający powiększeń z retuszem, a to ze względu na połączoną z tą pracą konieczność orientacji i precyzji, właściwą artystycznym produkcjom. (18 II 1937 — C I 2056/36). (Św)

Art. 35. Stosunek pracy, polegający na tym, że posiadacz przedsiębiorstwa jest obowiązany na podstawie umowy o pracę do wypłacania już niepracującemu byłemu pracownikowi umysłowemu emeryturę, nie jest stosunkiem pracy w rozumieniu art. 35 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 16 III 1928 (Dz. Ust. poz. 323) a w razie przejścia przedsiębiorstwa w posiadanie innej osoby nowy posiadacz tegoż przedsiębiorstwa na mocy tegoż art. 35 nie jest obowiązany do płacenia emerytury, chybaby istniały inne podstawy jego odpowiedzialności. (Uchwała Izby w składzie 7 sędziów z 15 VIII 1937 — C III 638/36). (Li)

*Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 22 III 1928. — Prawo
o spółkach akcyjnych (Dz. Ust. poz. 383).*

Art. 67. Ustawowy zakaz głosowania zarządców przy powzięciu uchwał „dotyczących” pociągnięcia ich do odpowiedzialności, jako zawierający ograniczenie wykonywania podstawowego uprawnienia akcjonariusza — głosowania na walnym zgromadzeniu — powinien być tłumaczony w sposób ograniczający i stosowany być powinien wtedy tylko, gdy uchwała ma bezpośrednio decydować o pociągnięciu zarządców do odpowiedzialności, wyrazu zaś „dotyczących” nie podobna rozumieć w sensie „mających związek” z pociągnięciem do odpowiedzialności. (5 XI 1936 — C I 2810/35). (Św)

*Kodeks postępowania cywilnego z 29 XI 1930 i z 27 X 1932
(Dz. Ust. 1930 poz. 651 i 1932 poz. 802).*

Art. 10, 13. Rozdzielanie pretensji o świadczenie pieniężne celem zmiany własności rzeczowej sądu, mianowicie wniesienie jednocześnie kilku pozwów—każdego na sumę nie przekraczającą 1000

złotych — do Sądu Grodzkiego zamiast jednego pozwu na sumę przekraczającą 1000 zł do Sądu Okręgowego jest dopuszczalne, chociaż chodzi o pretensję płatną i wymagalną w jednym terminie, opartą na jednej podstawie faktycznej i prawnej. (Uchwała Izby w składzie 7 sędziów z 15 V 1937 — C III 781/35). (Li)

Art. 54. Przepis art. 54 p. 5 k. p. c, że sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, nie stosuje się do postępowania ze skargi o wznowienie, tu bowiem obowiązuje specjalny przepis art. 454 k. p. c, z którego wynika, że udział sędziego w poprzedzającym skargę o wznowienie procesie może być powodem do wyłączenia go od orzekania w postępowaniu z tej skargi tylko wtedy, gdy podstawą jej jest właśnie jego udział lub zachowanie się w pomionym procesie, w innych zaś przypadkach sędzia taki nie jest wyłączony od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie, ponieważ prawidłowość jego czynności nie jest wcale przedmiotem rozpoznania w tym postępowaniu. (7 I 1937 — C I 2143/36). (Św)

Art. 112. Zasadność wniosku o przyznanie prawa ubogich winna być oceniona według stanu majątkowego strony w chwili zgłoszenia tego wniosku, a późniejsza zmiana w jej stanie majątkowym, chociażby zaszła w okresie czasu jeszcze przed wydaniem przez sąd postanowienia w kwestii przyznania prawa ubogich, może stanowić tylko podstawę do cofnięcia już przyznanego prawa ubogich, ale nie może powodować odmowy uwzględnienia wniosku o przyznanie prawa ubogich. (7 I 1937 — C I 2580/36). (Św)

Art. 227. Wyświetlenie sprawy ogranicza się do tego, co wynika z twierdzeń stron i co dotyczy roszczeń objętych ich wnioskami, o ile punkty sprawy są w tym względzie sporne. Dlatego przewodniczący nie ma obowiązku wskazywanie stronie powodowej będącej mężatką na to, że spór może przegrać, jeżeli nie będzie twierdziła, że mąż jej wyraził zgodę na wniesienie przez nią powództwa, lub jeżeli nie wykaże swego uprawnienia z §§ 1401 czy 1405 kc do prowadzenia sporu. (Wyrok z 20 III 1937 — C III 489/36). (Li)

Art. 350, 376. Sąd I instancji obowiązany jest tylko na żądanie strony uzasadnić na piśmie postanowienie wydane na podstawie rozprawy niezgodne z wnioskami stron a podlegające zażaleniu; ograniczenie to nie dotyczy przypadków z art. 354 § 1 zd. 1 kpc. (Uchwała Izby w składzie 7 sędziów z 2 V 1936 — C III 519/35). (Li)

Art. 382. Prawomocnie zapadły wyrok rozstrzyga ostatecznie roszczenia, wpływające zarówno z należności kapitału, jak i ściśle związanych z nim odsetek, bez względu na to, czy sąd odmówił ich

zasądzenia, czy też strona nie żądała ich ani w skardze powodowej pierwszej sprawy, ani też w toku procesu. (21 X 1936 — C I 125/36.) (Św)

Art. 425. Jeżeli skarga kasacyjna jest częściowo niedopuszczalna z przyczyn wymienionych w art. 425 § 3 kpc., zaś wartość przedmiotu zaskarżenia pozostałej części nie przenosi sumy 500 zł, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w całości. (Postanowienie z 23 IV 1937 — C III 2344/36.) (Li)

Art. 465. Przedmiotem postępowania, wywołanego zgłoszeniem przez pozwanego zarzutów przeciwko wydanemu przez sąd nakazowi zapłaty jest jedynie rozpoznanie słuszności rzezonnych zarzutów i w wyniku tego postępowania może sąd tylko (art. 465 k. p. c.) albo nakaz utrzymać w mocy, albo uchylić go w całości lub części z jednoczesnym oddaleniem w tym zakresie żądań powoda, nie może natomiast zmienić nakazu zapłaty z uwzględnieniem dodatkowo zgłoszonych przez powoda żądań. (15 I 1937 — C I 1239/36.) (Św)

Art. 502. Postępowanie co do wydania na wniosek strony postanowienia o wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody i opatrzenia ich odpowiednią klauzulą (art. 502 k. p. c.) nie może być poczytane za postępowanie egzekucyjne, w którym w myśl art. 513 § 2 k. p. c. nie ma skargi kasacyjnej, i przeto od postanowienia sądu apelacyjnego, wydanego na skutek zażalenia strony, której odmówiono opatrzenia klauzulą wykonawczą zapadłego w jej sporze wyroku sądu polubownego, służy skarga kasacyjna. (12 XI 1936 — C I 1178/36.) (Św)

Przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego z 29 XI 1930 (Dz. Ust. 1930 poz. 652 i 1932 poz. 802).

Art. XXXVI. Żądanie sprostowania omyłek w wyroku, wydanym pod rządem dawnej ust. post. cyw., powinno być rozstrzygnięte według przepisów tej ustawy. (4 XI 1936 — C I 230/36.) (Św)

Ustawa z 17 III 1931 o ratyfikacji porozumienia polsko-niemieckiego z 31 X 1929 (Dz. Ust. poz. 229).

Art. 2. Sąd nie może uchylać się od rozpoznania sprawy, opartej na § 839 kc i na przepisach ustawy o odpowiedzialności państwa za urzędników, na tej podstawie, że jeszcze nie została wydana ustawa mająca bliżej określić materialne i formalne podstawy odszkodowania, a zapowiedziana w art. 2 ust. 2 l. c. Ponieważ bowiem nie można przepisywać organom zwierzchnim państwa zamiaru uchylecia się od wykonania przejętego na siebie obowiązku

lub zamiaru odroczenia wykonania tego na czas nieokreślony, przeto należy ustawę tłumaczyć według ogólnie przyjętej zasady, że aż do wydania zapowiedzianej ustawy obowiązują dotychczasowe przepisy prawne i że obywatele mogą dochodzić swych pretensyj w trybie przewidzianym dotychczasowymi ustawami. (Wyrok z 5 II 1937 — C III 1518/35). (Li)

Ustawa z 17 III 1932 o uregulowaniu stosunków służbowych pracowników instytucji ubezpieczeń społecznych (Dz. Ust. poz. 338).

Art. 1. Ustawa powyższa określeniem „pracownicy” obejmuje wszystkich pracowników instytucji ubezpieczeń społecznych, niezależnie od tego, czy mają oni charakter pracowników umysłowych w rozumieniu rozp. z 16 III 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych. Przy uwzględnieniu art. 21 rozp. Prez. Rzplitej z 29 XI 1930 (Dz. Ust. poz. 635) do pracowników Kasy Chorych zaliczyć należało także naczelnego lekarza, a do odmiennego wniosku nie uprawia art. 25 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 28 IX 1931 (Dz. Ust. poz. 724), traktujący o wypowiedzeniu umów zawartych przez poszczególne Kasy Chorych z lekarzami, gdyż wydanie tego przepisu miało na celu zlikwidowanie umów zawartych z lekarzami, nie zmierzało natomiast do określenia stanowiska służbowego tych lekarzy. (Wyrok z 31 III 1937 — C III 529/35). (Li)

Rozporządzenie Rady Ministrów z 25 VI 1932 o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. Ust. poz. 580).

§§ 5, 13, 31, 35, 38. O tym, czy egzekucja ma być wszczęta (§§ 5 i 13), zawieszona z woli wierzyciela (§ 31) lub umorzona (§ 35 1/1 b) decyduje wola wierzyciela, do której urząd skarbowy musi się zastosować. Jakkolwiek więc § 38 daje urzędowi skarbowemu pewną samodzielność w wydawaniu zarządzeń w wypadku, gdy osoba trzecia rości sobie jakieś prawo do zajętego majątku lub jego części tak, że urząd skarbowy może nawet sam zwolnić od egzekucji zajęty majątek, to jednak wierzycielem egzekucyjnym pozostaje wierzyciel podatku, który dał polecenie egzekucyjne i dlatego pozew o zwolnienie od egzekucji zajętego przedmiotu należy skierować przeciwko wierzycielowi podatku a nie Skarbowi Państwa jako zwierzchnikowi urzędu skarbowego. (Wyrok z 8 III 1937 — C III 213/35). (Li)

§ 38. W przypadku, gdy osoba trzecia, roszcząca sobie jakiegokolwiek prawo do zajętego majątku, nie przedstawiła urzędowi skarbowemu przed wytoczeniem powództwa wszystkich zarzutów,

które miała zamiar podnieść w powództwie, Skarb Państwa może żądać zasądzenia kosztów postępowania zarówno w pierwszej jak i w drugiej instancji bez względu, czy w toku sprawy powództwo przyznał, czy też jego słuszność kwestionował. (20 XI 1936 — C I 498/36). (Św)

Rozporządzenie z 27 X 1932. — Przepisy o kosztach sądowych
(Dz. Ust. poz. 805).

Art. 5 ust. 2. Przepis ten wyklucza dopuszczalność zakreślenia terminu w myśl art. 9 i zwrócenia pozwu a w następstwie tego umorzenia postępowania. (Wyrok z 8 I 1937 — C III 194/36). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 27 X 1932 o Najwyższym
Trybunale Administracyjnym (Dz. Ust. poz. 806).

Art. 95. Przepis ten nie daje podstawy do wniosku, że wykluczone być mają ogólne zasady o odpowiedzialności za czyny niedozwolone (§ 839 kc.) i dlatego dla dochodzenia szkód wywołanych obroną przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym w sprawie może być wykazane zawinione naruszenie obowiązków służbowych funkcjonariuszów odnośnych władz administracyjnych. (Wyrok z 11/21 XII 1936 — C III 115/35). (Li)

Ustawa z 29 III 1933 o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. Ust. poz. 213).

Art. 2. Zawarte w akcie pożyczki zastrzeżenie co do przedterminowej wymagalności kapitału na przypadek sprzedaży nieruchomości nie może stać na przeszkodzie zastosowaniu do wierzytelności przepisu art. 2 ustawy moratoryjnej z 29 III 1933 (6 III — 2 IV 1937 — C I 1518/36). (Św)

Art. 3. Gdy przedmiotem egzekucji są oprócz kapitału hipotecznego też zaległe odsetki i koszty, wyłączone spod działania moratorium zgłoszony przez dłużnika do komornika wniosek o wstrzymanie egzekucji na zasadzie art. 3 ustawy moratoryjnej z 29 III 1933 nie podlega uwzględnieniu, o ile dłużnik przy tym nie uregulował powyższych odsetek i kosztów. (7 I 1937 — C I 421/36). (Św)

Art. 12. Przyznanie ulg przewidzianych w ustawie o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. Ust. poz. 213) nie jest zależne od zabezpieczenia hipotecznego wierzytelności przed dniem 1 VII 1932 pod warunkiem jednak, by zabezpieczona hipotecznie wierzytelność powstała przed

wejściem w życie rzeczonyj ustawy, tj. przed 10 IV 1933. (Uchwała Izby w składzie 7 sędziów z 4 IX 1937 — C II 1863/36). (Li)

Ustawa z 23 III 1933 o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. Ust. poz. 294).

Art. 46. Prezydent miasta czy burmistrz może powierzyć kierownictwo oddzielnych działów administracji i gospodarki miejskiej funkcjonariuszom miejskim i w takim razie za czynności ich wchodzące w zakres normalnego ich urzędowania, miasto odpowiada wobec osób trzecich, które nie są w tych przypadkach obowiązane sprawdzać ich uprawnień do dokonania każdej takiej czynności. (16 IV 1937 — C I 2573/36). (Św)

Rozporządzenie z 1 IV 1933 w sprawie wynagrodzenia adwokatów za wykonywanie czynności sądowych (Dz. Ust. poz. 201).

§ 6. Jeżeli postępowanie polegało tylko na ustaleniu wartości wyższej aniżeli podano w pozwie i na wzywaniu powoda o niszczenie dodatkowych opłat sądowych, nie było zaś rozprawy nad pozwem o wartości wyższej, to wynagrodzenie adwokackie należy ocenić od wyższej wartości według § 6 mając na uwadze nakład pracy i czasu oraz wagę sprawy. (Wyrok z 23 XI 1936 — C III 1589/35). (Li)

Kodeks zobowiązań z 27 X 1933 (Dz. Ust. poz. 598).

Art. 92. Orzeczenie sądu polubownego, nakładające przy jednoczesnym rozwiązaniu spółki handlowej na jednego ze współników obowiązek zapłacenia zaległych podatków i składek na rzecz ubezpieczalni społecznej nie ma znaczenia umowy z art. 92 kod. zob. (30 X 1936 — C II 1348/36).

Art. 134. 1. Właściciel domu nie ponosi odpowiedzialności za poślizgnięcie się przechodnia w krytej sieni domu, wyłożonej terazem. (26 X 1936 — C II 1327/36). (Db)

2. Przedsiębiorca robót malarskich nie odpowiada za skutki spadnięcia z dachu drążków antenowych, jeżeli zdjęcie tych drążków nie zostało przez niego spowodowane. (8 III 1937 — C II (Db)

Art. 135. Wierzyciel, który na podstawie orzeczenia sądowego zajmuje rzeczy dłużnika, nie jest obowiązany do wynagrodzenia dłużnikowi szkody, chociażby następnie okazało się, że rzeczy nie podlegały egzekucji. (15 II 1937 — C II 3517/36). (Db)

Art. 148. 1. Właściciel psa nie odpowiada za uszkodzenia zadane przez psa, jeżeli poszkodowany nie zachował ostrożności wyraźnie mu zalecanej. (19 IV 1937 — C II 3152/36).

2. Właścicielowi kozy pokąsanej przez psa należy się nie tylko zwrot wartości kozy, lecz i zwrot kosztów celowego jej leczenia oraz wynagrodzenia za ubytek w mleku aż do czasu, gdy właściciel psa ofiarował właścicielowi kozy odszkodowanie według wartości kozy. (30 XII 1936 — C II 1934/36). (Db)

Art. 152. Za wpływ siły wyższej, uwalniający właścicieli przedsiębiorstwa wprawionego w ruch za pomocą sił przyrody od odpowiedzialności za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną przez ruch przedsiębiorstwa, nie można poczytać uszkodzenia rur gazowych spowodowanego ruchem warstw ziemi, znajdujących się nad rurami, a wywołanym opadami atmosferycznymi, podmuleniami, zmianami temperatury itp. (20 X 1936 — C II 2086/36). (Db)

Art. 165. 1. Za nietrafne posądzenie o kradzież nie należy się poszkodowanemu zadośćuczynienie za krzywdy moralne, jeżeli posądzenie było według okoliczności sprawy usprawiedliwione. (12 XII 1936 — C II 1854/36). (Db)

2. Podanie w czasopiśmie nieprawdziwych wiadomości o udziale pewniej osoby w morderstwie i o jej przyaresztowaniu zobowiązuje spółkę wydawniczą do wynagrodzenia zniesławionemu krzywdy moralnej. (9 I 1937 — C II 1667/36). (Db)

Art. 166. 1. Najbliższemu członkowi rodziny osoby zmarłej wskutek wypadku kolejowego sąd może przyznać zadośćuczynienie za krzywdę moralną, chociażby wina kolei w wypadku nie została ustalona. (23 XI 1936 — C II 1988/36). (Db)

2. Tak samo rzecz się ma co do skutków wypadku samochodowego. (31 XII 1936 — C II 1933/36). (Db)

3. Sąd może odmówić zadośćuczynienia za krzywdy moralne doznane przez najbliższych wskutek śmierci poszkodowanego, jeżeli uzna, że krzywda jest minimalna. (4 I 1937 — C II 2012/36). (Db)

4. Podwyższenie przez sąd apelacyjny zadośćuczynienia za krzywdy moralne z jednego złotego do osiemset złotych nie może być z tej przyczyny zwalczane, że poszkodowany dochodzi swych roszczeń na prawie ubogich. (15 I 1937 — C II 2097/36). (Db)

Art. 169. Przelew roszczenia o odszkodowanie pogrzebowe dokonany wbrew ogólnym warunkom ubezpieczeniowym jest wobec zakładu ubezpieczeń bezskuteczny. (5 II 1937 — C II 2265/36). (Db)

Art. 254 i nast. Okoliczność, że dłużnik na podstawie swej wzajemnej pretensji pieniężnej wykonuje prawo zatrzymania na rze-

czach wierzyciela, nie wyklucza dopuszczalności potrącenia z wierzytelności pieniężnej wierzyciela. (15 III 1937 — C III 2198/36). (Li)

Art. 256 § 1. Odsetki, w czasie sądowego dochodzenia przedawnione, mogą być potrącone, jeżeli w czasie, gdy potrącenie było już możliwe, nie były jeszcze przedawnione. (11 III 1937 — C II 2788/36). (Db)

Art. 259. Do wierzytelności „dotyczących zwrotu rzeczy” zaliczyć należy roszczenia pieniężne przedstawiające odszkodowanie za zabranie rzeczy w drodze czynności niedozwolonych. (15 III 1937 — C III 2198). (Li)

Art. 265 § 1. Wręczenie weksłu nie jest samo przez się zapłatą długu, lecz ma na celu umożliwienie uzyskania zapłaty w trybie przyspieszonym. (23 II 1937 — C II 2664/36). (Db)

Art. 269. Zakres ulg przyznanych zobowiązanemu przez sąd dotyczy faktycznej oceny sprawy, nie może być więc przez zobowiązanego zaskarżony skargą kasacyjną z tej przyczyny, jakoby przyznane mu ulgi były ze względu na jego stosunki niewystarczające. (23 III 1937 — C II 2978/36). (Db)

Art. 288. 1. Zwalczanie czynności prawnej dłużnika, działanej na szkodę wierzyciela przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, ocenić należy według przepisów dawniejszych, chociażby pozew wniesiony został po dniu 1 lipca 1934. (19 XII 1936 — C II 1836/36 i 1877/36, 5 II 1937 — C II 2262/36, 22 IV 1937 — C II 3127/36, 20 V 1937 — C II 2250/36). (Db)

2. Wierzyciel nie może zwalczać czynności prawnej swego dłużnika, jeżeli dłużnik za uzyskane z czynności fundusze nabył wartości majątkowe, wystarczające na zaspokojenie wierzyciela. (5 II 1937 — C II 2378/36). (Db)

3. Zwalczanie czynności prawnej działanej przez dłużnika zależy, tylko od jej obiektywnej zdolności wyrządzenia wierzycielowi szkody. Zamiar dłużnika wyrządzenia wierzycielowi szkody nie jest wymagany. (13 III 1937 — C II 2761/36). (Db)

Art. 336 § 1. Nabywca towaru, który ze swymi roszczeniami odszkodowawczymi występuje dopiero po upływie terminu prekluzyjnego z art. 336 § 1 kod. zob., musi udowodnić winę sprzedawcy w dostawie wadliwego towaru. (13 XI 1936 — C II 1476/36). (Db)

Art. 367, 368. Odwołanie darowizny, działanej przed wejściem w życie kod. zob., ocenić należy według przepisów dawniejszych, choćby przyczyna odwołania zaszła dopiero po wejściu w życie kod. zob. (6 II 1937 — C II 2319/36). (Db)

Art. 387. Wygaśnięcie ustawowego prawa zastawu służącego wynajmującemu następuje przez wyniesienie rzeczy zajętych z przedmiotu najmu tylko wówczas, gdy wyniesienie to odbyło się po dniu 1 lipca 1935 r. (9 II 1937 — C II 2415/36). (Db)

Art. 446. Do terminów wypowiedzenia pracy dozorca domu mają zastosowanie przepisy orzeczenia Nadzwyczajnej Komisji rozjemczej, a nie przepisy kodeksu zobowiązań. (12 XII 1936 — C II 1751/36, 18 XII 1936 — C II 1778/36, 29 IV 1937 — C II 3002/36, 3018/36 i 3218/36). (Db)

Art. 471. Zarządzenie przez miejską władzę budowlaną rozbiórki oficyny, w której znajduje się mieszkanie służbowe dozorca domu, nie stanowi ważnej przyczyny do natychmiastowego rozwiązania z dozorcą umowy o pracę. W razie bezpodstawnego rozwiązania umowy o pracę pracownik ma jedynie roszczenie o odszkodowanie, nie zaś roszczenie o dalsze pozostawanie w stosunku pracy. (26 I 1937 — C II 2255/36). (Db)

Art. 473. Przepis art. 473 kz stosuje się do roszczeń wynikających z umowy o pracę zawartej przed dniem 1 VII 1934 tak wówczas a) aby zakończenie stosunku pracy nastąpiło przed dniem 1 VII 1934, jak i wówczas, b) gdy nastąpiło ono w czasie między dniem 1 VII 1934 a dniem 1 VII 1935 lub c) po dniu 1935. — Bieg terminu prekluzyjnego liczy się w przypadkach wymienionych pod a) od dnia 1 VII 1934, o ile prawo dotychczasowe takiej prekluzji nie znało. Jeśli zaś prawo dotychczasowe znało taką prekluzję, lecz termin jej był krótszy od rocznego terminu z art. 473 kz, stosuje się termin roczny z art. 473 kz a początek biegu terminu ocenia się według prawa dotychczasowego. W przypadkach pod b) i c) termin prekluzyjny z art. 473 kz liczy się od dnia zakończenia stosunku pracy. (Uchwała Całej Izby z 11 IX 1937 — C Prez. 3/36). (Li)

Art. 476. Nabywca domu odpowiada za zaległe wynagrodzenie dozorca domu w granicach art. 476 kod. zob. 12 XII 1932 — C II 1751/36). (Db)

Art. 517. Pośrednikowi przy sprzedaży nieruchomości nie należy się wynagrodzenie, jeżeli nie doszło do zawarcia umowy kupna-sprzedaży przez strony w formie aktu notarialnego. (22 XII 1936 — C II 1979/36). (Db)

Art. 538. Właściciel pensjonatu znajdującego się pod sekwestrem sądowym nie odpowiada osobiście gościom za kradzież dokonaną w pensjonacie na ich szkodę przez osoby trzecie. (17 XII 1936 — C II 1944/36). (Db)

Art. 621. Ugoda co do roszczeń pieniężnych może być zawarta w formie protokołu spisane go w kancelarii adwokackiej. (28 I 1937 — C II 2314/36). (Db)

Przepisy z 27 X 1933 wprowadzające kodeks zobowiązań (Dz. Ust. poz. 566).

Art. II l. 6 i 7, art. 156 kz. Wobec przepisów tych zatrzymała moc obowiązującą ustawa z 3 V 1909 o ruchu samochodów- (21 XII 1936 — G III 2598/36). (Li)

Art. XLIII. 1. Dłuższy termin przedawnienia, wprowadzony kodeksem zobowiązań, nie ma zastosowania, jeżeli krótszy termin przedawnienia, obowiązujący w sprawie według prawa dawniejszego, upłynął już przed wniesieniem pozwu. (12 IX 1936 — C II 1453/36, 16 XI 1936 — C II 1997/36). (Db)

2. Przerwę przedawnienia, wywołaną przez wniesienie pozwu przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, ocenić należy według przepisów dawniejszych, a nie według przepisów kodeksu zobowiązań. (25 I 1937 — C II 2187/36). (Db)

Prawo o notariacie z 27 X 1933 (Dz. Ust. poz. 609).

Art. 78. 88. Wyrażony w art. 78 w związku z art. 88 zakaz używania skrótów w aktach notarialnych nie dotyczy skrótów powszechnie znanych i przyjętych.

Data dokumentu notarialnego oraz inne oznaczenia czasu i cyfry, poraz pierwszy przytoczone, jeżeli oznaczenia te i cyfry wchodzi w treść samej czynności prawnej, objętej dokumentem notarialnym, muszą być pod rygorem z art. 88 wypisane literami.

Przytoczone w § 2 zd. 2 art. 78 wyjątki od zasady są jedynie przykładowe. (Uchwała Całej Izby z 3 IV 1937—C Prez. 5/36). (Li)

Art. 82 § 1. Umowa zawierająca przyrzeczenie dania zastawu na nieruchomości jest umową o obciążenie prawa własności do nieruchomości, winna być zatem pod nieważnością sporządzona w formie aktu notarialnego. (3 XII 1935 — C II 1652/35). (Db)

Dekret Prez. Rzplitej z 3 XII 1933 o zmianie niektórych zaopatrzeń emerytalnych oraz odszkodowań (Dz. Ust. poz. 547).

Art. 8. Zawieszeniu oraz umorzeniu ulegają także sprawy wszczęte na podstawie rozp. z 21 VI 1932 (Dz. Ust. poz. 496) a mające za przedmiot ustalenie, w szczególności wysokości emerytury w chwili wytoczenia procesu, gdyż wobec przepisów dekretu z 3 XII 1935 wyroki zapadłe w takich sprawach miałyby tylko teoretyczne znaczenie, a właśnie wydawaniu takich wyroków dekret z 3 XII 1935 ma zapobiec. (8 III 1937 — C III 1061/36). (Li)

Ordynacja podatkowa z 15 III 1934 (Dz. Ust. 1936 poz. 134).

Art. 5, 125, 211. Zwrot kosztów egzekucyjnych należy do właściwości władz skarbowych, a tym samym w myśl art. 1 § 3 pr. o. u. s. p., art. 2 kpc. droga sądowa dla roszczeń o zwrot tych kosztów jest niedopuszczalna. Przy uwzględnieniu art. 211 odnosi się art. 125 § 1 ord. pod. również do spraw, które powstały przed wejściem w życie ordynacji podatkowej, w przeciwnym bowiem razie art. 211 byłby zbędny, a nawet dawałby podstawę do nieporozumień. (22 I 1937 — C III 230/35). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 12 VI 1934 o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. Ust. poz. 509).

Art. 1. 1. Wierzyciel może dochodzić zapłaty swej należności w walucie krajowej, chociaż zobowiązanie dłużnika zaciągnięte zostało w walucie dolarowej. (22 II 1937 — C II 2648/36). (Db)

2. Jeżeli dłużnik, który poszukiwał pożyczki w kwocie 100 dolarów, otrzymał tytułem pożyczki 890 złotych, a przy zawieraniu umowy nie zastrzeżono, iż ma być ona zwrócona w walucie dolarowej, wierzyciel może dochodzić zwrotu pożyczki w kwocie 890 złotych. (31 V 1935 — C II 333/35). (Db)

Art. 4. Wyrażenie zawarte w umowie z r. 1932, że pożyczka zaciągnięta w walucie dolarowej spłacona być ma w walucie złotej po kursie 1 dolar = 8,90 zł lub w walucie szwajcarskiej po kursie 1 dolar = pięć franków szwajc. 14 centów, nie mieści w sobie zastrzeżenia spłaty pożyczki według równowartości złota. (22 II 1937 — C II 2629/36). (Db)

Kodeks handlowy z 27 VI 1934 (Dz. Ust. poz. 508).

Art. 2 § 1. Osoba, której sąd powierzył zarząd zlicytowanej kopalni nafty, nie staje się przez objęcie tego zarządu kupcem. Nie jest nim także nabywca licytacyjny kopalni, dopóki nie wykonał warunków licytacyjnych. (6 VI 1936 — C II 625/36). (Db)

Art. 16 i §§ 17, 18 rozp. o rejestrze handl. — Wniosek o nieuwzględnienie wniosku o wpis zmiany firmy nie może być rozpoznany samodzielnie w toku instancyj, lecz doznać powinien załatwienia w postępowaniu nad wnioskiem o wpis zmiany firmy. Wniosek o nieuwzględnienie wniosku o wpis ulega oddaleniu przez postanowienie wpisu, a będzie uwzględniony przez odmówienie wpisu. (Postanowienie z 26 VII 1937 — C III 523/37). (Li)

Art. 91 § 2. Spółka jawna nie może ograniczać swego współnika w osobistym przeglądaniu przezeń ksiąg i dokumentów spółki. (9 XI 1936 — C II 1537/36). (Db)

Art. 168. Jeżeli jest ustanowionych trzech zarządców spółki z ogr. odp., zgłoszenia zarządu o wpisy do rejestru handlowego powinny być podpisane przez wszystkich trzech zarządców, chociażby do zawarcia umowy w imieniu spółki wystarczyło zgodne współdziałanie dwóch zarządców. (23 XI 1936 — C II 2116/36). (Db)

Art. 240 § 3 l. 2. Wspólnik spółki z ogr. odp., który na zebraniu wspólników zgłosił sprzeciw tylko w sprawie oddania tartaku spółki w dzierżawę, nie może zaskarżać uchwały dotyczącej oddania w dzierżawę młyna należącego do spółki. (8 IX 1936 — C II 836/36). (Db)

Art. 277. Spółka z ogr. odp., która nigdy nie rozpoczęła prowadzenia swego przedsiębiorstwa, ani nie zaciągała zobowiązań, winna być z rejestru handlowego wykreślona bez wprowadzania postępowania likwidacyjnego. (26 IX 1936 — C II 1077/36). (Db)

Art. 502. Dopuszczenie przez sąd w sprawie wynikłej z czynności handlowej dowodu ze świadka przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu nie ulega zaskarżeniu w postępowaniu kasacyjnym. (20 XI 1936 — C II 1590/36). (Db)

Art. 530. Osoba odpowiadająca ze stosunku del credere może być obciążona już z chwilą, gdy dług, za który przyjęła odpowiedzialność, nie został w terminie zapłacony. (22 II 1937 — C II 2595/36). (Db)

Art. 555. Umowy, dotyczące przelewu własności do ruchomości z zastrzeżeniem, iż rzecz sprzedana może się stać własnością nabywcy dopiero po całkowitym uiszczeniu ceny, której zapłata została rozłożona na raty, mogą być stawiane przeciwko trzeciemu, o ile nie zostanie wykazane umowne działanie na szkodę tego ostatniego. (4 III 1937 — C I 1437/36). (Św)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 1 VII 1934 o rejestrze handlowym (Dz. Ust. poz. 511).

§§ 23, 31. Jeżeli Sąd Okręgowy jako rejestrowy nałożył na zarządcę spółki grzywnę tudzież wezwał go ponownie pod groźbą wymierzenia dalszej grzywny do zgłoszenia wniosku o wykreślenie firmy z rejestru handlowego, a Sąd Apelacyjny na zażalenie zarządcy postanowienie to zatwierdził, skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego jest niedopuszczalna. Wezwanie bowiem osoby zobowiązanej do zgłoszenia wniosku o wykreślenie wpisu z rejestru, niezgodne z prawdziwym stanem rzeczy, nie jest wykreśleniem z urzędu, o którym mowa jest w ustępie 2 § 23. (Postanowienie z 10 IX 1937 — C III Z 1480/37). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 X 1934 o kosztach sądowych (Dz. Ust. poz. 837).

Art. 13. W wezwaniu sądowym o uiszczenie należnej opłaty winna być cyfrowo podana kwota, jaką strona ma uiścić. (15 II 1937 — C II 2536/36). (Db)

Art. 17 ust. 3 p. 2. Na orzeczenie drugiej instancji w sprawie zwrotu wpisu i opłaty doręczeniowej stronie nie służy żaden środek odwoławczy do Sądu Najwyższego. (5 IV 1937 — C II 2870(36)). (Db)

Art. 29, 118, 121. W sprawach toczących się według przepisów niemieckiej upc. z 30 I 1877 należy w przypadkach, gdy instancja rozpoczęła się po 1 I 1935 roku, stosować przepisy o kosztach sądowych z 24 X 1934 (Dz. Ust. poz. 837). — Od skargi rewizyjnej i skargi rewizyjnej przyłącznej należy pobierać w przypadkach wyżej wymienionych przewidziany w art. 29 przepisów o kosztach sądowych z 24 X 1934 wpis stosunkowy przewidziany dla skargi kasacyjnej. (Uchwała Izby w składzie 7 sędziów z 5 VI 1937 — C III 2328/36). (Li)

Art. 38 p. 1. W razie odrzucenia skargi o wznowienie na posiedzeniu niejawnym stronie należy się zwrot wpisu uiszczanego od tej skargi. (2 I 1937 — C II 1335/36). (Db)

Art. 53. Zarządca masy upadłości nie jest zwolniony od obowiązku złożenia kaucji kasacyjnej w sprawach wytaczanych przeciwko masie o ustalenie istnienia i stopnia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. (11 VIII 1936 — C II 510/36). (Db)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 X 1934 o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. Ust. poz. 841).

Art. 42. Obniżenie odsetek od długów rolniczych nie odnosi się do odsetek już zapłaconych. (20 V 1936 — C II 252/36). (Db)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 X 1934 o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. Ust. poz. 846).

Art. 6. Od dnia 1 lipca 1934 wysokość odsetek ustawowych, jakie gminy od swych zobowiązań uiszczą mają, wynosi $5\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym. (15 II 1937 — C II 2503/36). (Db)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 X 1934 o sądach pracy (Dz. Ust. poz. 854).

Art. 1. 1. Spór wynikły na tle pracy aplikanta adwokackiego z adwokatem podlega właściwości sądu powszechnego, a nie sądu pracy. (3 XII 1935 — C II 1743/35). (Db)

2. Sąd pracy nie jest właściwy dla sporów powstałych z samowolnego przywłaszczenia sum inkasowanych przez pracownika. (18 V 1936 — C II 384/36). (Db)

Art. 27. Zarzut niewłaściwości sądu pracy zgłoszony przez pozwanego nie może być oparty na twierdzeniu, że pozwany nie zawarł z powodem umowy o pracę, z której powód wysnuwa żądanie pozwu. (18 XII — C II 1783/36). (Db)

Art. 33. Na orzeczenie sądu drugiej instancji odmawiające wnioskowi o zawieszenie wykonalności wyroku stronie nie służy do Sądu Najwyższego żaden środek odwoławczy. (20 XII 1935 — C II 1870/35). (Db)

Dekret Prez. Rzplitej z 14 XI 1935 w sprawie obniżenia komornego oraz zmiany ustawy o ochronie lokatorów. (Dz. Ust. poz. 504).

Art. 5. Dekret powyższy nie zawiera przepisu, normującego postępowanie w sprawach, w których przed dniem 1 XII 1935 zostały wniesione apelacje na orzeczenia Urzędów Rozjemczych. Sąd według zasady wyrażonej w art. XXXVI kpc sprawy te należy rozpoznać według dotychczasowych — już uchylonych przepisów, normujących postępowanie w razie założenia środka odwoławczego od orzeczenia Urzędu Rozjemczego, czyli że na orzeczenia Sądu Okręgowego skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna. (Postanowienie z 16 VIII 1937 — C III 487/37). (Li)

II. USTAWODAWSTWO DZIELNICOWE

I. B. ZABÓR ROSYJSKI

Kodeks cywilny Królestwa Polskiego.

Art. 194. Wszelkie dowody są dopuszczalne dla stwierdzenia wniesienia przez żonę do małżeństwa mienia ruchomego i tylko poddanie tego mienia innemu rządowi majątkowemu między małżonkami, niż ustawowy rząd majątkowy, może nastąpić wyłącznie w umowie przedślubnej. (10 XII 1936 — C I 630/36).

Art. 813. Dopóki wylegitymowanie się spadkobierców w trybie postępowania hipotecznego, przewidzianego w art. 125—131 not. hip., i wyjednanie przez nich decyzji sądu w przedmiocie uchylenia spadku wakującego nie nastąpiło, wyznaczony kurator jest jego wyłącznym reprezentantem. (3 II 1937 — C I 1027/26).

Art. 955. Odwołanie darowizny z powodu niewdzięczności stosuje się do wszelkich darowizn, między innymi i do darowizn obciążliwych, i zastosowanie zasady odwołalności darowizn z powodu niewdzięczności ma charakter ogólny. (25 XI 1936 — C I 113/36).

Art. 1304. Ponieważ niezachowanie form, przewidzianych w art. 434, 435 i 436 kcp. przy sprzedaży przez nieletniego nieruchomości nie stanowi o nieistnieniu umowy z samego prawa, lecz daje tylko możliwość nieletniemu żądania uznania takiego aktu za nieważny, do umów powyższych ma zastosowanie art. 1304 kc. odnośnie do terminów przedawnienia. (24 II — 10 III 1937 — C I 1453/36).

Art. 1648. Artykuł ten stosuje się w drodze analogii do wad ukrytych robót budowlanych, jeśli roboty te miały charakter tylko upiększający lub konserwujący.

Sąd meriti winien uzasadnić, jakie szczególne okoliczności skłoniły go do liczenia terminu dla wytoczenia akcji, w art. 1648 przewidzianej, od daty wykonania robót, a nie od daty ujawnienia wad. (25 II 1937 — C I 1435/36).

Art. 1720. Nowonabywca nieruchomości obowiązany jest do wykonania niedokonanego dla lokatora przez poprzedniego właściciela remontu. (19 II 1937 — C I 2438/36).

Art. 2262. Przedawnienie na zasadzie art. 2262 kc. wszelkich skarg z upływem lat trzydziestu ma zastosowanie nawet wówczas, gdy skarga dotyczy umowy nieważnej z mocy samego prawa, jeżeli umowa ta została wykonana i przedmiotem powództwa jest żądanie powrotu do stanu poprzedniego, wobec bowiem przepisu art. 2262 po upływie lat trzydziestu istniejący stan rzeczy, chociaż nieoparty na prawie, gdyż mający za źródło czynność nieważną, nie może już być w drodze skargi sądowej zakwestionowany. (23 IV 1937 — C I 1452/36).

Art. 2265. Spadkobranie nie może być poczytywane za tytuł prawny, wymagany przez art. 2265 kc. dla nabycia własności nieruchomości na mocy przedawnienia, przewidzianego w tym przepisie prawa, gdyż posiadanie spadkobiercy jest jedynie dalszym ciągiem posiadania samego spadkodawcy, a przeto dla zastosowania art. 2265 kc. ma znaczenie tylko charakter tytułu prawnego, na mocy którego zaczęło się posiadanie spadkodawcy. (3 III 1937 — C I 1195/36).

Art. 2277. Do przypadającego z umowy eksploatacji kopalni wynagrodzenia, stanowiącego cenę sprzedażną minerału, który będzie wydobyty z kopalni w ciągu wskazanego w umowie czasu, nie

ma zastosowania przedawnienie z art. 2277 kc, lecz podlega ono ogólnemu przedawnieniu w art. 2262 kc, chociażby było płatne nie jednorazowo, lecz periodycznie oraz w wysokości nie z góry określonej, lecz zależnej od ilości wydobytego minerału. (5 III 1937 — C I 1158/36).

Kodeks handlowy z 1807 r.

Art. 576. Przepisy o odzyskaniu, zawarte w art. 576—581 kh., zawierające warunki, pod którymi może nastąpić dochodzenie rzeczy, znajdujących się w masie upadłości, nie ograniczają możliwości stosowania ich do transakcji, zawartych między upadłym a osobą, która sporne przedmioty zbyła i wydała, lecz mają na względzie możliwość odzyskania rzeczy, które przy ogłoszeniu upadłości znalazły się w masie upadłości, przez każdą osobę, której własność rzeczy te stanowią. (11—24 III 1937 — C I 1287/36).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 19. W trybie postępowania hipotecznego nie może być na żądanie jednej ze stron uzupełniona treść, zaprojektowana przez obie strony i już wniesiona do wykazu hipotecznego, jeśli nawet umowa, na której podstawie tę treść wpisano, zezwalała na umieszczenie wzmianki o danym jej warunku, nieuwzględnionym w zaprojektowanej treści. (7 I 1937 — C 893/36).

Ustawa górnicza (T. VII Zw. praw wyd. 1912).

Art. 500. Nieważne są z samego prawa umowy, dotyczące zajęcia na cele górnicze gruntów włościańskich, sporządzone bez zachowania warunków, wymaganych przez art. 500 ust. górn., ze względu, iż zawarty w tym art. zakaz wydany został celem ochrony interesu publicznego.

Postanowienia powyższego art. nie utraciły swej mocy i po wydaniu Konstytucji 1921 r., ponieważ bowiem miały one na celu niedopuszczenie do wyzucia włościan z ziemi i do odstępowania przez nich gruntów za zbyt niską cenę, nie mogą być uważane za ograniczenia stanowe. (23 IV 1937 — C I 1452/36).

Prawo cywilne Ziem Wschodnich (T. X cz. 1 Zw. pr.).

Art. 1006. Przepis art. 1006, stanowiący, jakie dowody mogą być składane na stwierdzenie faktu wydzielenia posagu i wysokości otrzymanego w tej drodze majątku, dotyczy tylko stosunku między wyposażoną córką z jednej strony a pozostałymi spadkobiercami lub

rodzicami z drugiej strony; gdy natomiast spór ma miejsce między wyposażoną córką a mężem, działają ogólne przepisy prawa o dowodach. (26 I 1937 — C I 1219/36).

Art. 1048. W warunkach art. 1035² t. X cz. 1 Zw. pr. zeznanie urzędującego notariusza, który podpisał testament notarialny za świadka, nie jest sprzeczne z prawem, konieczne jest jednak, żeby notariusz osobiście znał testatora, gdyż inaczej podpis jego nie mógłby być uznany za równoznaczny z podpisem świadka, stwierdzającego zgodnie z art. 1050 tożsamość testatora na podstawie osobistej znajomości. (10 II 1937 — C I 1572/36).

Art. 2326. Mocodawca może aprobować czynności swego pełnomocnika, zdziałane z przekroczeniem wydanego mu pełnomocnictwa, przez dobrowolne wykonanie zawartej w jego imieniu umowy; wykonywanie wszakże samej umowy bynajmniej nie oznacza aprobaty umowy w części dotyczącej kary wadialnej, która to część, chociażby była umieszczona w jednym akcie z umową główną, z istoty swej stanowi umowę dodatkową. (2 III — 20 IV 1937 C I 1447/36).

Witold Świącicki,

Sędzia Sądu Najwyższego

2. B. ZABÓR AUSTRIACKI

Kodeks cywilny z 1 VI 1811 (Zbiór ust. sąd. Nr 946).

§ 109. Skazanie za zbrodnię, choćby nastąpiło przed zawarciem małżeństwa i było połączone z zawieszeniem wykonania kary, stanowi podstawę do separacji małżeństwa z winy skazanego, jeżeli w chwili zawarcia małżeństwa nie było wiadome drugiemu małżonkowi. (19 II 1937 — C II 2528/36).

§§ 141, 178, 271. Jeżeli matka ślubna występuje przeciwko mężowi swemu o alimenty na utrzymanie dzieci pozostających pod władzą ojcowską męża, należy celem rozpoznania tego żądania ustanowić kuratora kolizyjnego dla dzieci. (13 III 1937 — C II 2816/36).

§ 143. O zmianach w zakresie obowiązków dziadka do utrzymywania wnuczki sąd może orzekać w postępowaniu niespornym. (19 II 1937 — C II 2540/36).

§ 535. Użycie przez spadkodawcę wyrażenia, że przeznacza cały swój majątek ruchomy i nieruchomy dwom ściśle oznaczonym osobom, zawiera ustanowienie tych dwóch osób dziedzicami. (19 II 1937 — C II 2513/36).

§ 565. Ciężar dowodu przytomności umysłowej spadkodawcy w czasie oświadczenia ostatniej woli spoczywa tylko wówczas na po-

zwanym, jeżeli spadkodawca był w owej chwili ubezwłasnowolniony. Poza tym przypadkiem brak przytomności winna wykazać strona powodowa. (9 III 1937 — C II 2771/36).

§ 830. Zniesieniu współwłasności nieruchomości przez jej sprzedaż nie stoi na przeszkodzie fakt, że wskutek sprzedaży jeden ze współwłaścicieli, będący dłużnikiem hipotecznym, straci możliwość korzystania z moratorium hipotecznego. (15 II 1937. — C II 2505/36).

§ 861. Kto za odpłatą podjął się kierownictwa przedsiębiorstwa handlowego, nie może się brakiem należytej wiedzy i doświadczenia zasłaniać przed obowiązkiem wynagrodzenia szkody wyrządzonej przedsiębiorstwu przez pracowników. (16 II 1937 — C II 2528/36).

§ 1392. Przelew wierzytelności, która wygasła przez zapłatę, nie nadaje cesjonariuszowi prawa do dochodzenia nabytej wierzytelności. (12 III 1937 — C II 2547/36).

§ 1402. Jeżeli nabywca samochodu złożył oświadczenie przewidziane w § 1402 kc, którym zobowiązał się cenę kupna za samochód uiścić do rąk osoby trzeciej, wskazanej mu przez sprzedawcę, nie może osobie tej przeciwstawić zarzutu, że samochód nie odpowiada umowie lub ma wady. (14 V 1936 — C II 216/36).

§ 1409. 1. Żona, która obejmuje przedsiębiorstwo handlowe swego męża lub osoby blisko z nią spowinowaconej, odpowiada za znane jej długi dotychczasowego właściciela przedsiębiorstwa. (19 II 1937 — C II 2519/37).

2. W odniesieniu do nabywcy majątku lub przedsiębiorstwa, na którego z mocy ustawy przechodzi dług zaciągnięty przez zbywcę, obowiązuje taki sam termin przedawnienia, co w odniesieniu do zbywcy. Termin ten rozpoczyna biec od dnia nabycia majątku lub przedsiębiorstwa. Przerwa przedawnienia w odniesieniu do zbywcy jest bezskuteczna w stosunku do nabywcy, chociaż nabycie nastąpiło w toku sporu wytoczonego przeciwko zbywcy. (3 XII 1936 — C II 1909/36).

§ 1431. Sprzedaż gruntów probostwa, dokonana przez proboszcza bez zezwolenia biskupa, jest nieważna. Proboszcz jest więc obowiązany zwrócić cenę kupna osobie, od której ją pobrał. (14 V 1936 — C II 235/35).

§ 1486, p. 5. Roszczenie zarządcy wspólnej realności o wynagrodzenie za sprawowanie zarządu nie podlega krótszemu przedawnieniu z § 1486 p. 5. (15 II 1937 — C II 2629/36).

Patent cesarski z 9 VIII 1854 o postępowaniu niespornym
(Dz. P. P. Nr 208).

§ 9. Właściciel nieruchomości, sprzedanej w drodze egzekucji na rzecz osoby małoletniej, nie jest uprawniony do zaskarżenia uchwały sądu opiekuńczego, zatwierdzającej nabycie tejże nieruchomości przez małoletniego. (10 XI 1936 — C II 1779/36).

§ 13. Sąd drugiej instancji obowiązany jest uchwały swe uzasadniać z urzędu i doręczyć je wraz z uzasadnieniem uczestnikom postępowania. (23 II 1937 — C II 3297/36).

§ 116 i 121. Sąd nie może przyjąć oświadczenia się do spadku z ustawy ze strony osób, które nie są ustawowymi dziedzicami spadkodawcy, np. ze strony wnuczki spadkodawcy, której matka, będąca córką spadkodawcy, jeszcze żyje, lub ze strony męża tejże wnuczki. (19 II 1937 — C II 2513/36).

§ 145. Syn spadkodawcy nie ma prawa do zarządu lub współzarządu majątkiem spadkowym, dopóki nie złożył oświadczenia o przyjęciu spadku, chociażby brak tego oświadczenia wywołany został trudnościami w wykryciu testamentu. (7 XII 1936 — C II 2508/36).

Ustawa z 27 IV 1896 o interesach na raty (Dz. P. P. Nr 70).

§ 4 ust. 3. Kupiec, który sprzedał ruchomości na raty, nie może dochodzić ceny kupna, jeżeli towar dostarczony ma wady, których nie usunął. (18 III 1937 — C II 2896/36).

Ordynacja egzekucyjna z 27 V 1896 (Dz. P. P. Nr 79).

§ 216. Przy rozdziale ceny kupna, uzyskanej z egzekucyjnej sprzedaży nieruchomości, sąd nie jest powołany do rozpoznawania zarzutów zgłoszonych przez dłużnika przeciwko przydzieleniu podatków państwowych wraz z dodatkami komunalnymi, objętych wykazem zaległości podatkowej. (28 I 1937 — C II 2820/36).

Ordynacja z 10 XII 1934 o zwalczaniu czynności prawnych
(Dz. P. P. Nr 337).

§ 3. Zwalczanie czynności nieodpłatnej dłużnika nie zależy od wykazania, że dłużnik działał ją w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli ani od wykazania, że nabywca wiedział o tym zamierze dłużnika. (16 II 1937 — C II 2531/36).

Dr Włodzimierz Dbałowski
Sędzia Sądu Najwyższego

2. B. ZABÓR PRUSKI

a) *Ustawa o przedsiębiorstwach kolejowych z 3 XI 1838 (pruski zbiór ust. str. 505)*

b) *Ustawa o odpowiedzialności za szkody z 7 VI 1871 (Dz. Ust. Rzeszy str. 207)*

§ 1 (a), § 25 (b). Zepsucie się zapory nie może być podciągnięte pod zdarzenie wywołane siłą wyższą, gdyż wydarzenia takie muszą pochodzić z zewnątrz, tj. biec poza ruchem. (1 II 1937 — C III 312/35).

a) *Ustawa z 11 III 1850 o zobowiązaniu gmin do wynagrodzenia szkód spowodowanych przy publicznych zbiegowiskach (prusk. zbiór ust. str. 190)*

b) *Ustawa wprowadz. niem. kodeks cywilny*

§§ 1 i nast. (a), §§ 4, 108 (b). Dla określenia rozmiarów szkody wchodzi w zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego a nie pruskiego powszechnego prawa krajowego o czynnościach niedozwolonych, albowiem odniesienie się do przepisów unormowanych w kodeksie cywilnym nie potrzebuje być postanowione wyraźnie, lecz wynikać może domyślnie z treści pewnej normy, zaś z przepisów ustawy z 11 III 1850 należy wnosić, że odnoszą się one do przepisów prywatno-prawnych o niedozwolonych czynnościach. (15 II 1937 — C III 720/36).

Pruska ustawa górnicza z 24 VI 1865 (zbiór prusk. ust. str. 705)

§ 150. Przez wystawienie budynków mimo ostrzeżenia właściciel nieruchomości nie traci praw, które służyły mu przed przystąpieniem do budowy, a mianowicie prawo do wynagrodzenia szkody doznanej przez zmniejszenie wartości gruntu, który był parcelą budowlaną a stał się parcelą zdatną tylko do uprawy jako rola lub ogród. Tego prawa nie wyklucza wystawienie na gruncie budynków z tej przyczyny, że budynki nie będą posiadały normalnej wartości i będą podlegały uszkodzeniom, zacych nie będą przynosiły takiego dochodu, jaki odrzucałyby budynki na normalnej nie podlegającej wpływowi robót górniczych parceli (5 II 1937 — C III 154/35).

Ustawa z 7 VI 1871 o odpowiedzialności za szkody (Dz. Ust. Rzeszy (str. 207).

§ 1. Jeżeli pasażer zdążający tunelem kolejowym do pociągu ani szczególnie się nie spieszył, ani pośpiech nie był konieczny i usprawiedliwiony, ani w tunelu nie panował natłok, ani też wreszcie w tunelu nie było plam wody czy błota, które ujść mogły uwa-

dze śpieszącego się, lecz tunel w całości był mokry, to wypadek, po---ający na poślizgnięciu się i upadnięciu pasażera nie ma tego specjalnego związku z niebezpieczeństwem ruchu, jakie ustawa ma na myśli w powyższym § 1, gdyż nie wchodzi w grę ani czynnik specjalnej szybkości, ani natłok, ani też specjalne związane z technicznym ruchem przedsiębiorstwa kolejowego, a zwiększone niebezpieczeństwo w porównaniu z innymi przedsiębiorstwami, nieobjętymi ustawą z 7 VI 1871, nie można więc mówić, by pasażer doznał wypadku „przy ruchu” przedsiębiorstwa kolejowego. (4 XII 1936 — C III 1378/35).

Niemiecka ustawa o postępowaniu cywilnym.

§ 304. Jeżeli w toku sporu po uzyskaniu wyroku pośredniego zostaną podniesione dalsze roszczenia, to zasada ich musi być samodzielnie ustalona i wyrok pośredni odnośnie do takich roszczeń sądu nie wiąże. Ewentualne zastrzeżenia w skardze dochodzenia dalszych roszczeń nie ma w tym względzie żadnego znaczenia; dopóki bowiem powód nie zażądał w skardze przysądzenia mu tych zastrzeżonych roszczeń, dopóty sąd nie mógł ich uwzględnić i wydać wyroku co do ich zasady. (18 I 1937 — C III 762/36).

§§ 319, 552. Sprostowanie wyroku nie uzasadnia przesunięcia terminu założenia skargi rewizyjnej do chwili uchwały prostującej wyrok. (Uchwała z 15 III 1937 — C Z III 1443/36).

§ 625. Jeżeli strona powodowa wniosła pozew o rozwód, zaś strona pozwana powództwo wzajemne o przywrócenie pożycia małżeńskiego, to w obu sprawach zapaść powinno orzeczenie jednolite i w razie orzeczenia rozwodu orzeczenie o przywrócenie pożycia małżeńskiego staje się bezprzedmiotowe. Z tego powodu doręczenie wyroku z urzędu działa również w odniesieniu do mieszczącego się w nim orzeczenia na skargę wzajemną. (Uchwała z 15 II 1937 — C III 876/36).

Niemiecki kodeks cywilny.

§ 130 i art. 71 kod. zob. Przepisy dyscyplinarne wydane podczas trwania stosunku pracy zgodnie z treścią prywatno-prawnej umowy usług są bezskuteczne, dopóki nie zostały podane pracownikowi do wiadomości, gdyż poprzednio przedstawiają one nieobjawiony, a zatem nieistotny wyraz woli pracodawcy. Jednak do zawiadomienia pracownika wystarczy już oświadczenie, że przepisy zostały wydane, o ile pracownik w swym miejscu pracy miał możliwość zaznajomienia się z nimi. W tym względzie także w zakresie działania niemieckiego kodeksu cywilnego powinna doznać zastosowania zasada wyrażona w art. 71 kc. (22 II 1937 — C III 71/35).

§§ 133, 157. Podpisanie przez członków rady nadzorczej spółdzielni dokumentu poręczenia pod napisem „Rada Nadzorcza” nie wyklucza ustalenia woli zobowiązania się osobistego członków rady nadzorczej, jeżeli szczególne okoliczności sprawy przemawiają za tym, że zobowiązać mieli się poszczególni członkowie, nie chodziło natomiast o zobowiązanie spółdzielni. (19 II 1937 — C III 1456/35).

§§ 133, 157, 612 i nast. Jeżeli według statutu Zakładu, do którego pracownik został przyjęty, organy Zakładu sprawują władzę dyscyplinarną nad pracownikami, jeżeli Zakład należał do kategorii instytucji, w których obowiązywały przepisy o wykonywaniu takiej władzy i jeżeli przy rozumnej ocenie zachodzących stosunków pracownik liczyć się musiał, że w nowym miejscu pracy podobne przepisy będą obowiązywały, to przez podjęcie pracy w Zakładzie dał w sposób dorozumiany wyraz woli, że na zaprowadzenie szczególnych przepisów dyscyplinarnych, przyjętych ogólnie w takich instytucjach, wyraża swoją zgodę. (22 II 1937 — C III 71/35).

§ 151. Pozostawienie bez odpowiedzi wniosku o prolongatę zapłaty składki ubezpieczeniowej, stawionego po wezwaniu do zapłaty w określonym terminie, nie może uchodzić za zgodę na prolongatę, skoro zakład ubezpieczeń już przedtem określił swoje stanowisko co do zaległej składki (Wyrok z 5 II 1937 — C III 319/35).

§ 250. Oświadczenie osoby, która wyrządziła szkodę, że stanu pierwotnego przywrócić nie chce, uprawnia poszkodowanego do żądania odszkodowania w pieniądzu. (15 III 1937 — C III 2198/36).

§§ 280, 325, 433. Ustawa nie zabrania sprzedawania cudzej rzeczy. Sprzedający przejmuje w takich wypadkach obowiązek postarania się o rzecz i dostarczenie jej kupującemu. Po stronie sprzedającego zachodzi pierwotna niemożność świadczenia. Kupujący może domagać się świadczenia umówionego.; nie ma natomiast obowiązku ograniczyć się do żądania odszkodowania pieniężnego w razie że dłużnik nie świadczy. (15 II 1937 — C III 219/35).

§§ 274, 432, 747, 751 zd. 2, 985, 1011. Posiadacz pociągnięty przez jednego z współwłaścicieli do wydania rzeczy do rąk przechowawcy, nie może wykonywać prawa zatrzymania na podstawie roszczenia służącego mu wobec innego współwłaściciela. (26 II 1936 — C III 956/36).

§ 516, 518. Jeżeli dokonanie darowizny zależne jest od wpisu prawa rzeczowego do księgi hipotecznej, darowizna dochodzi do skutku tylko wówczas, gdy wola darowania istnieje jeszcze w chwili

wpisu. W wypadku, gdy darujący przed wpisem umrze, wola jego działa dalej aż do chwili powzięcia innej woli przez spadkobierców, przy czym wystarczy powzięcie innej woli chociażby przez jednego współspadkobiercę, gdyż nie chodzi o odwołanie żadnej czynności prawnej, tylko o istnienie woli wszystkich darczyńców w czasie dokonania darowizny. (13 III 1937 — C III 236/36).

§ 518. Jednostronne zezwolenie na wpis długu gruntowego nie może być samo przez się tłumaczone jako oferta darowizny. Jakkolwiek bowiem z § 518 ust. 1 zdanie 2 możnaby wnosić, że ujawnienie woli darowania nie jest konieczne, o ile chodzi o zobowiązanie abstrakcyjne, to jednak i w tym wypadku akt musi mieć charakter obligatoryjny, czyli musi uzasadniać zobowiązanie do świadczenia. Zezwolenie zaś na wpis długu gruntowego może być tylko podstawą do rzeczowej zgody z § 873 kc, czyli czynności, która żadnego zobowiązania nie uzasadnia (13 III 1937 — C III 236/36).

§ 518 ust. 2. Dokonanie darowizny jest możliwe także przez ustanowienie długu gruntowego, gdyż dług gruntowy jest prawem abstrakcyjnym uprawniającym do świadczenia z gruntu, nie uzasadnia natomiast żadnego zobowiązania, które nie czyniłoby zbędnej formy z § 518. Do dokonania darowizny przez ustanowienie długu gruntowego wystarczy już złożenie w wiążącej i nieodwołałej formie oświadczeń prowadzących do nabycia długu gruntowego, -zwłaszcza w formie z § 1117 ust. 2 kc. Pod względem związania i nieodwołałości rozróżnić należy pomiędzy materialnym prawem kodeksu cywilnego, a formalnym prawem hipotecznym. Oświadczenia z § 19 ust. o księg. hip. ujęte w formę § 29 tej ustawy są wiążące i nieodwołałe z chwilą dojścia do urzędu hipotecznego. Materialne związanie i nieodwołałość zależne są od dopełnienia przesłanek z § 873 kc. Dla kwestii dokonania darowizny istotną jest tylko związanie i nieodwołałość materialna. Jeżeli w szczególności urząd hipoteczny na podstawie formalnie nieodwołałego zezwolenia zapisze prawo rzeczowe, jednak nie było oświadczeń w myśl § 873 kc, a mianowicie dlatego, że były one odwołałe i je odwołano, to prawo rzeczowe nie powstało w myśl wpisu, a tym samym darowizna nie została dokonana, gdyż dokonanie streszcza się w nabyciu prawa materialnego a nie formalnego wpisu, niezgodnego z prawem materialnym. (13 III 1937 — C III 236/36).

§ 547. Objęcie mieszkania przez lokatora mimo odmowy remontu ze strony wynajemcy nie musi jeszcze świadczyć o tym, że lokator zrzekł się roszczenia o dokonanie przez wynajemcę nakładów koniecznych. (15 II 1937 — C III 305/35).

§ 551. W razie zapłacenia czynszu za pewien okres z góry bez równoczesnego umówienia, jak płacony ma być czynsz po upływie

tego okresu, decyduje norma ustawowa, czyli że czynsz należy płać z dołu. (15 II 1937 — C III 305/35).

§ 611 *i nast.* Przepisy dyscyplinarne wydane w stosunku prywatno-prawnym podczas jego trwania działają wstecz, jeżeli wydanie ich już przy zawarciu umowy usług było przewidziane. Przepisy takie nie są bowiem żadną normą prawną, lecz mają charakter postanowień umowy, działają zatem zgodnie z treścią umowy usług. (22 II 1937 — C III 71/35).

§§ 611 *i nast.* Postępowanie dyscyplinarne jest możliwe i dopuszczalne także w stosunkach prywatno-prawnych. Jednak decyzja dyscyplinarna nie ma powagi rzeczy osądzonej, lecz jako wykonanie uprawnień umownych podlega w razie sporu badaniu w sądzie powszechnych na zasadzie § 242 kc. (22 II 1937 — C III 71/35).

§§ 611 *i nast.* Jeżeli pracownik w umowie usług poddał się przepisom dyscyplinarnym mającym być wydanym podczas trwania stosunku służbowego, to do czasu wydania tych przepisów sankcje dyscyplinarne ograniczać się mogły tylko do zwolnienia pracownika w warunkach przewidzianych w prawie cywilnym, natomiast niedopuszczalne było podczas trwania stosunku usług zmniejszenie wynagrodzenia pracownika. (22 II 1937 — C III 71/35).

§ 626. Prawidłowe wypowiedzenie spowodu istnienia ważnych przyczyn rozwiązuje ostatecznie stosunek pracy, wobec czego wypowiedzenie tego stosunku nastąpić może nie przez cofnięcie wypowiedzenia, lecz w drodze zawarcia nowej umowy. O ile coprawda do zawarcia umowy niekoniecznie jest dopełnienie szczególnych warunków formalnych, może już samo oświadczenie cofnięcia i przyjęcie jego do wiadomości uzasadnić nawiązanie nowej umowy. (22 II 1937 — C III 71/35).

§ 628. Zawieszenie prywatno-prawnego pracownika w pracy w drodze dyscyplinarnej przy równoczesnym ograniczeniu jego wynagrodzenia aż do ukończenia się postępowania dyscyplinarnego zobowiązuje pracownika do zwrotu wynagrodzenia pobranego naprzód za czas aż do zwolnienia oraz wyklucza prawo do żądania uzupełnienia wynagrodzenia, jeżeli pracownik w drodze dyscyplinarnej został zwolniony. Wynagrodzenie bowiem za czas po zwolnieniu pobrane zostało bez przyczyny prawnej. Wypłata zaś obniżonego wynagrodzenia nastąpiła na tej podstawie, że pracownik został warunkowo zwolniony ze służby i że warunkowo obniżono mu wynagrodzenie. (22 II 1937 — C III 71/35).

§ 812. Na podstawie tego przepisu żądać może zbywca nieruchomości przepisania prawa własności na siebie, gdy czynność przepisania na rzecz nabywcy była nieważna, albowiem sam wpis

przedstawiać może korzyść, którą w § 812 określono słowem „coś”. Jednakże przywrócenie wpisu na rzecz zbywcy odpowiadać musi prawdziwemu stanowi prawnemu, czyli że zbywca musi być właścicielem, gdyż sąd procesowy nie może wyrokiem swoim przyczyniać się do błędnych wpisów w księdze wieczystej. (21 XII 1936 — C III 835/36).

§ 812. Chociaż na podstawie § 812 strona żądać może wyzbycia się przez przeciwnika wpisu do księgi hipotecznej prawa osiągniętego jej kosztem bez podstawy prawnej, to jednak w drodze tej nie może uzyskać przywrócenia stanu poprzedniego, jeżeli stan ten nie odpowiada rzeczywistości, a więc gdyby przez przywrócenie stanu poprzedniego księga hipoteczna stałaby się błędna. (13 III 1937 — C III 236/36).

§ 823. Według stanowiska uznanego w teorii i orzecznictwie należy przedsięwziąć do dóbr chronionych § 823 kc. (15 III 1937 — C III 2198/36).

§ 823. Niedostateczna troska utrzymującego samochód o sposób wykonywania obowiązków szofera nie uzasadnia odpowiedzialności za wypadek, któremu uległ wskutek winy szofera pasażer jadący samochodem bez zgody utrzymującego samochód. W związku bowiem przyczynowym z zaniechaniem należytej troski pozostawają tylko takie szkody, z którymi w normalnym toku czynności liczyć się należy, których zatem doznać mogłyby osoby normalnie konkretnym samochodem przewożone; są to osoby, co do których zachodzi wyraźna lub domniemana zgoda utrzymującego samochód. (29 I 1937 — C III 1610/36).

§ 826. Uchybia dobrym obyczajom w sposób obowiązujący do odszkodowania na podstawie § 826 kc, kto kupuje od właściciela rzecz, którą tenże sprzedał już raz skuteczną umową, chociaż wie o tej sprzedaży a ma słuszną podstawę do przyjęcia, że umowa jest skuteczna i daje pierwszemu kupującemu podstawę do wypełnienia umowy. Do uzasadnienia odpowiedzialności na podstawie § 826 kc. nie wystarcza natomiast przyczynienie się tylko w sposób pośredni do niedopełnienia zobowiązań z umowy kupna sprzedaży przez naruszenie sfery majątkowej osób nie pozostawających z sprzedającym w bezpośrednim stosunku. W szczególności w wypadku, w którym właściciel nieruchomości po sprzedaży obciążył hipoteką, zaś kupujący sprzedał ją przed tym obciążeniem osobie trzeciej, osoba ta nie może na podstawie samego faktu, że wierzy---l hipoteczny znał umowy kupna sprzedaży i ich skuteczność, rościć sobie na podstawie § 826 kc. pretensyj odszkodowawczych ani wobec właściciela, ani wobec nabywcy hipoteki. Rozciągnięcie bowiem ochrony na osobę trzecią równałoby się urzeczowieniu prawa

obligatoryjnego, co pogodzić się nie da z zasadą ustawy cywilnej, że krąg praw rzeczowych jest ściśle ograniczony. Odpowiedzialność z § 826 kc. byłaby uzasadnioną tylko wówczas, gdyby zachodziły szczególne okoliczności, które bez względu na to, jaki jest stosunek pomiędzy działającym a poszkodowanym, działanie naruszające cudze prawo obligatoryjne kwalifikują jako sprzeczne z dobrymi obyczajami. (15 II 1937 — C III 494/35).

§ 831. Samowolne lub błędne przekroczenie udzielonego polecenia przez osobę ustanowioną do wykonania powierzonych jej czynności nie stawia działania przekraczającego otrzymane zlecenie poza zakres czynności poruczonych, dopóki istnieje jeszcze wewnętrzny związek z tym zakresem; jednak związek ten zostaje przerwany, jeśli z przekroczenia zakresu czynności korzysta osoba trzecia z wolą i wiedzą, gdyż przekroczenie polega wówczas już na jej własnej czynności, wobec czego też osoba taka nie może rościć sobie prawa do tego, by przez uprawnionego do władania sprawą (dominus negotii) była postawiona w ten sposób, jakoby ustanowiony przez niego do załatwienia sprawy działał w zakresie czynności powierzonej, czyli że uchylony zostaje związek przyczynowy między zakresem działania osoby ustanowionej a wywołanym przez nią szkodliwym wynikiem. Dlatego osoba, która bez zgody utrzymującego samochód jechała tymże samochodem i poniosła szkodę przez wypadek spowodowany przez szofera, nie może żądać od utrzymującego samochód odszkodowania na podstawie § 831 kc. (29 I 1937 — C III 1610).

§ 839. Dla stwierdzenia obowiązku Skarbu Państwa do odszkodowania spowodu nieuzasadnionego zarządzenia konfiskaty czasopisma nieistotnym jest, czy sprawa karna jest w biegu, czy też ukończona, gdyż sąd cywilny ma obowiązek rozpoznania pozwu w granicach § 839 kpc. bez względu na to, w jakim stadium pozostaje sprawa wszczęta zarządzeniem konfiskaty i czy toczy się w postępowaniu sądowym czy też administracyjnym. O niewadliwości konfiskaty nie decyduje fakt zatwierdzenia jej przez sąd grodzki, jeżeli to zatwierdzenie nastąpiło wskutek zawinionego naruszenia obowiązków służbowych sędziego, albo jeżeli sąd grodzki jakkolwiek bez swej winy jednak wskutek zawinionego działania innych urzędników nie dostrzegł uchybień w zarządzeniu administracyjnym. (2/16 XI 1936 — C III 1010/36).

§ 894. Powód dochodzący sprostowania księgi hipotecznej przez wpisanie siebie jako właściciela na tej podstawie, że akt przewłaszczenia nieruchomości na rzecz pozwanego jest nieważny, nie może powództwa opierać na okolicznościach, które przemawiają przeciw-

ko nabyciu prawa własności przez powoda samego, mimo że był zapisany jako właściciel. (21 XII 1936 — C III 835/36).

§ 994. Posiadacz nieruchomości, od którego właściciel żąda wydania jej na podstawie przepisów o niesłusznym wzbogaceniu może swe roszczenia wzajemne o zwrot nakładów oprzeć na przepisie § 994 kc, według którego decyduje rzeczywista wysokość nakładów, chociażby nie powiększałyby już one wartości nieruchomości, nie ma natomiast obowiązku wystąpić również z roszczeniem o zwrot niesłusznego wzbogacenia, a więc tylko o wynagrodzenie tych nakładów, o które właściciel otrzymując nieruchomość z powrotem byłby wzbogacony. (21 XII 1936 — C III 835/36).

§ 1444. Prawa obligatoryjne męża o przewłaszczenie gruntu, jakkolwiek należą do majątku wspólnego, nie mają charakteru nieruchomości należącej do majątku wspólnego i dlatego do rozpodzielenia takimi prawami lub do zobowiązania się do podjęcia takiego rozporządzenia zgoda żony nie jest konieczna. (22 II 1937 — C III 395/35).

§§ 1643, 1822. Nie wyklucza sprzedaży przedsiębiorstwa piekarskiego okoliczność, że sprzedający nie dostarczył ani lokalu ani pieca do pieczenia. Aby być właścicielem przedsiębiorstwa, nie konieczne musi się być właścicielem używanych na ten cel rzeczy, Właścicielem przedsiębiorstwa jest raczej ten, na którego nazwisko prowadzi się przedsiębiorstwo, kto więc jest podmiotem stosunków skupionych w przedsiębiorstwie. (15 II 1937 — C III 194/35).

§ 1709. Dziecko nieślubne nie traci roszczenia alimentacyjnego wobec swego nieślubnego ojca przez to, że utrzymania dostarczał mu mąż jego matki. (11 XII 1936 — C III 127/36).

§1910. Podpis kuranda na umowie obok podpisu kuratora nie jest częścią formalnością w przypadkach, gdy nie chodzi o kuratelę nad osobą pozbawioną własnej woli, lub gdy porozumienie się kuranda z kuratorem jest możliwe, kurand może się zrozumiale wyrazić i ma zrozumienie znaczenia kurateli. W tych przypadkach podpis kuranda zastępuje — konieczne ewentualnie — zatwierdzenie Sądu Opiekuńczego, zaś udział kuratora sprowadza się do roli pewnego rodzaju doradcy kuranda. (Wyrok z 3/13 IX 1937 — C III 1904/35).

Niemiecki kodeks handlowy.

§ 15. Dla pozbawienia członka zarządu spółki tegoż charakteru miarodajny nie jest wpis do rejestru handlowego, lecz czynność uzasadniająca to pozbawienie. Jednak w stosunku do osób nie mających wiadomości o tych czynnościach decydujące znaczenie ma wpis. 15 I 1937 — C III 999/36).

Ustawa o umowie ubezpieczeniowej z 30 V 1908 (Dz. Ust. Rzeszy str. 263).

§ 43 i nast. Zakład ubezpieczeń nie może uchylać się od obowiązku do wypłacenia sumy ubezpieczeniowej wskutek nieodpowiadających rzeczywistości zapodań ubezpieczonego przy zawieraniu umowy ubezpieczeniowej, jeżeli niezgodność zapodań polega na działaniu personelu zakładu, w szczególności inspektorów i agentów, chociażby nie uprawnionych do zawierania umów. (15 III 1937 — C III 2226/36).

Austriacka ustawa z 23 XII 1917 o kontrakcie ubezpieczenia.

§§ 67, 69. Z treści przepisów tych wynika, że dopuszczalne jest ubezpieczenie cudzych rzeczy na rachunek własny, o ile ubezpieczający ma w tym szczególny interes. (27 X 1936 — C III 1173/35).

Rozp. Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej z 25 VI 1919 dotyczące zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości (Tyg. Urząd. Nacz. rady Lud. str. 140).

Art. 1. 1. Konieczność zezwolenia na przewłaszczenie nie wyklucza dopuszczalności wykonania pierwokupu. Jeżeli bowiem kontrakt kupna-sprzedaży zawarty został bezwarunkowo, wywiera on pełne skutki a traci je dopiero w razie prawomocnej odmowy zezwolenia. (31 XII 1936 — C III 785/35).

Wykonanie prawa pierwokupu przez Skarb Państwa ma charakter oświadczenia prywatno-prawnego i nie może być uważane za odmowę zezwolenia na przewłaszczenie, gdyż ta druga czynność należy do funkcji władzy i ma charakter publiczno-prawny. (31 XII 1936 — C III 785/35).

2. Uchwała przybicia targu wydana bez zezwolenia właściwej władzy administracyjnej — aczkolwiek błędna — jest mimo to skuteczna i przenosi własność na nabywcę w postępowaniu przetargu przymusowego; wydział hipoteczny nie jest uprawniony do kwestionowania skuteczności takiej uchwały. (Wyrok z 23 XI 1936 — C III 99/35).

Rozp. Prez. Rzplitej z 6 III 1928 o zapobieganiu upadłości na obszarze okręgów sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz Sądu Okręgowego w Katowicach (Dz. Ust. poz. 244).

Art. 19 punkt 7. Za nieruchomość, nie -służącą celom przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 19 punkt 7, należy uznać nieruchomość, z której przedsiębiorstwo albo wcale nie korzysta dla swoich

potrzeb, albo korzysta w nieznaczej jej części. Do uznania nieruchomości za służącą powyższym celom nie jest konieczne specjalne jej przystosowanie, natomiast konieczne jest ustalenie faktycznego bezpośredniego służeńia nieruchomości celom przedsiębiorstwa. (Orzeczenie składu 7 sędziów z 20 II 1937 — C III 1164/34).

Marian Lisiewski

Sędzia Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. POSTĘPOWANIE PRZED N. T. A. I WŁADZAMI ADMINISTRACYJNYMI

1. Postępowanie przed N. T. A.

94. Komisje pojednawczo-rozjemcze, orzekające na zasadzie § 75 ustawy niemieckiej o radach załogowych z 4 lutego 1920 (Dz. Rzeszy str. 147), mają charakter sądów szczegółowych w rozumieniu art. 6 p. 1 prawa o N. T. A. (poz. 806 Dz. Ust. ex 1932). (7 maja 1937 — L. Rej. 9073/33).

2. Postępowanie przed władzami administracyjnymi

95. Nerozpoznanie przez władzę prośby strony o uchylenie decyzji, przewidziane w art. 99 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 (poz. 341 Dz. Ust.), nie narusza praw strony. (9 marca 1937 — L. Rej. 1955/35).

96. Niezastosowanie się władzy do postanowień art. 91 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 (poz. 341 Dz. Ust.) jest istotną wadliwością postępowania tylko w razie, gdyby utrudniło stronie dalszą obronę prawną. (31 marca 1937 — L. Rej. 4919/35).

97. Decyzje nadzorczych władz państwowych nad gminami wyznaniowymi żydowskimi, załatwiający przewidziane w § 25 regulaminu wyborczego z 24 października 1930 poz. 592 Dz. Ust. zażalenia przeciw uchwałom komisji reklamacyjnej, mają charakter decyzji głównych, a nie incydentalnych. (21 kwietnia 1937 — L. Rej. 2603/34).

II. *SPRAWY URZĘDNICZE*I. *Prawo i obowiązki służbowe.*

98. Nauczycielce, pozostającej w stanie pozasłużbowym, przysługuje przewidziane w art. 10 ustawy z 9 października 1923 poz. 924 Dz. Ust. prawo do ulgowego przejazdu kolejami bez względu na to, że w myśl art. 62 ustawy z 1 lipca 1926 w brzmieniu poz. 462/28 nie pobiera ona przewidzianego w art. 3 i 4 ustawy z 9 października 1923 uposażenia. (29 października 1936 — L. Rej. 5569/33).

99. a) W myśl ustępu 1 art. 25 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 II 1928 o stosunku służbowym profesorów szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (poz. 551/33 Dz. Ust.) ocena, czy profesor utracił możliwość pracy wskutek reorganizacji szkoły — nie zależy od swobodnego uznania Ministra Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.

b) Przeniesieniu w stan nieczynny profesora na podstawie powołanego wyżej przepisu nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że profesor ten w chwili przeniesienia w stan nieczynny już nie pełnił obowiązków służby wskutek dyscyplinarnego zawieszenia. (15 maja 1937 — L. Rej. 3590/36).

2. *Uposażenia.*

100. Służba w „Krajowym Ubezpieczeniu Ogniowym w Poznaniu” przed przekształceniem tej instytucji na Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych w 1932 r. (Dz. Ust. poz. 811) była służbą samorządową, wyłączającą prawo do odprawy z mocy art. 95 ustawy uposażeniowej (Dz. Ust. z 1923 r. poz. 924). (16 kwietnia 1937 — L. Rej. 6164/35).

101. Doliczane na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy (także z art. 37), 54 i 62) uposażeniowej z 9 X 1923 poz. 924 Dz. Ust. do uposażenia inspektorów szkolnych i ich zastępców (także dyrektorów i kierowników szkół) punkty uposażeniowe nie podlegają uwzględnieniu przy obliczaniu poborów netto tych osób według zasad ustępu 3 § 44 rozporządzenia Rady Ministrów z 19 XII 1933 poz. 781 Dz. Ust. (7 maja 1937 — L. Rej. 2279/34).

102. Przeniesienie inspektora szkolnego na podstawie ust. 1 art. 52 pragmatyki służbowej w brzmieniu rozp. Prez. Rzplitej poz. 737/32 Dz. Ust. na stanowisko zastępcy inspektora nie powoduje utraty przez niego 225 punktów, doliczonych do uposażenia inspektora na podstawie art. 49 ustawy uposażeniowej (poz. 924/23 Dz. Ust.). (7 maja 1937 — L. Rej. 1514/34).

3. *Emerytury i zaopatrzenia.*

103. B. pracownik kolejowy b. państw zaborczych, któremu na podstawie § 53 rozporządzenia Rady Ministrów z 4 lipca 1929 poz. 448 Dz. Ust. przyznano zaopatrzenie emerytalne z tytułu służby w b. państwie zaborczym, staje się emerytem i podpada pod postanowienia ust. 7 § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lipca 1932 poz. 577 Dz. Ust. ograniczające prawo poboru dodatku ekonomicznego na żonę dopiero z chwilą przyznania mu zaopatrzenia emerytalnego za jego służbę zaborczą. (22 kwietnia 1937 — L. Rej. 1658/34).

104. Art. 88 rozporządzenia o policji państwowej poz. 27/31 Dz. Ust. nie ma zastosowania do funkcjonariuszów Policji Śląskiej. (7 maja 1937 — L. Rej. 8230/32).

105. Terminy, przewidziane w polskich ustawach emerytalnych do zgłaszania roszczeń emerytalnych, nie zostały zastąpione w stosunku do osób zgłaszających takie roszczenia z powołaniem się na Konwencję Wiedeńską z 30 listopada 1923 poz. 41/1931 Dz. Ust. terminem określonym w art. 6 tejże Konwencji. (7 maja 1937 — L. Rej. 6317/33).

106. Zwolnienie ze służby na podstawie § 134 rozp. Rady Ministrów z 8 VII 1932 poz. 736 Dz. Ust. nie pozbawia samo przez się prawa do odszkodowania z § 42 rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lipca 1932 poz. 577 Dz. Ust. (13 maja 1937 — L. Rej. 6787/33).

III. *SPRAWY SKARBOWE*

2. *Należności i opłaty stemplowe.*

107. Jeśli nabycie z tytułu spadkobrania majątku, skonfiskowanego przez rząd zaborczy za udział w powstaniu, zostało stwierdzone wyrokiem sądów polskich, to wyrok ten stanowi tytuł nabywa dla dziedziny podatku spadkowego. (8 marca 1937 — L. Rej. 3520/35).

108. Od spadku, otwartego w r. 1913 na obszarze późniejszej okupacji niemieckiej, może być na podstawie rozporządzenia okupacyjnego b. Generał-Gubernatora w Warszawie z dnia 5 lipca 1916 (Dzień. Rozp. Nr 38 poz. 110) wymierzony podatek spadkowy, mimo iż terminy określone w art. 223 ustawy rosyjskiej o opłatach (tom V Zb. praw ces. ros., wydanie z r. 1903) oraz w art 41 ustawy polskiej o opodatkowaniu spadków i darowizn (poz. 299 Dz. Ust. z r. 1920) już upłynęły. (30 stycznia 1937 — L. Rej. 1893/33).

3. Podatek dochodowy.

109. Okoliczność, że dzierżawca zobowiązał się — oprócz zapłaty czynszu dzierżawnego — do pewnych świadczeń na rzecz wydzierżawiającego tytułem amortyzacji przedmiotu dzierżawy, nie pozbawia wydzierżawiającego prawa do odpisania na zużycie tego przedmiotu. (22 marca 1937 — L. Rej. 8712/34).

110. Pouczany na podstawie niemieckiej ustawy z 14 lutego 1911 (Dz. Ust. Rzeszy str. 33) tudzież na podstawie ustawy z 14 kwietnia 1924 (Dz. Ust. Śl. poz. 47) podatek od przyrostu wartości nieruchomości nie należy do podatków bezpośrednich potrącalnych w myśl art. 10 l. 5 (ustawy o podatku dochodowym). (28 kwietnia 1937 — L. Rej. 3652/35).

111. Podstawę odpisań na zużycie przedmiotów u osób, które nabyły je w drodze spadkobrania, stanowi ich wartość w chwili otwarcia spadku. (30 kwietnia 1937 — L. Rej. 5261/35).

4. Podatek przemysłowy.

112. Obrót uzyskany przez pośrednika przy sprzedaży cukru nie może być uważany jako faza obrotu cukrem od cukrowni do konsumenta w rozumieniu §§ 2 i 4 rozporządzenia Min. Skarbiu z 21 września 1932 poz. 703 Dz. Ust. (12 maja 1937 — L. Rej. 5655/35).

113. Samo posiadanie przez pośrednika handlowego składu konsygnacyjnego towarów zastępowanej przez niego firmy nie uzasadnia jeszcze po jego stronie obowiązku płacenia podatku przemysłowego od pełnego obrotu, o ile dana firma opłaca od transakcji tymi towarami przepisany ustawa podatek przemysłowy. (3 lutego 1937 — L. Rej. 6503/34).

114. Powtarzające się poprawki zapisów w księgach handlowych mogą stanowić dostateczny powód dyskwalifikacji ksiąg z powodu formalnej wadliwości. (1 kwietnia 1937 — L. Rej. 9500/34).

115. Księga odpisów rachunków wychodzących stanowi w myśl § 2 ustawy z 13 kwietnia 1932 poz. 412 Dz. Ust. dostateczny dowód księgowania dla uznania ksiąg handlowych za prawidłowe w rozumieniu ustawy z dnia 15 lipca 1925 o państwowym podatku przemysłowym Dz. Ust. poz. 110 z 1932 r. (2 kwietnia 1937 — L. Rej. 11149/34).

116. Okoliczność, że dowody księgowania zostały zniszczone przez pożar niezawiniony przez podatnika, jest obojętna ze stanowiska przedmiotowej oceny ksiąg handlowych w myśl art. 76 ust. ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 15 lipca 1925 Dz. Ust. poz. 110 z 1932 r. (13 kwietnia 1937 — L. Rej. 10974/34).

117. Nie stanowią oddzielnego składu w rozumieniu art. 22 ustawy o państwowym podatku przemysłowym poz. 550/25 Dz. Ust. pomieszczenia znajdujące się wraz z zakładem handlowym w obrębie tego samego budynku i połączone ze sobą rampą umożliwiającą komunikację między wszystkimi pomieszczeniami bez opuszczenia budynku. (28 kwietnia 1937 — L. Rej. 1318/34).

7. *Podatki i opłaty samorządowe.*

118. Samoistny podatek wyrównawczy, pobierany na zasadzie ustawy z 1 marca 1927 poz. 208 Dz. Ust., nie ma charakteru daniny realnej, lecz jest podatkiem osobistym. (21 kwietnia 1937 — L. Rej. 6898/33).

119. Władza orzekająca nie ma obowiązku rozważania z urzędu kwestii przedawnienia wymiaru opłaty komunalnej, a uwzględnieniu zarzutu przedawnienia, podniesionego po raz pierwszy w skardze kasacyjnej, stoi na przeszkodzie przepis art. 83 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o N. T. A. (Dz. Ust. poz. 806/32). (1 czerwca 1937 — L. Rej. 5868/35).

VI. *UBEZPIECZENIA*

120. Otrzymanie przez ojca jednorazowej odprawy, przewidzianej art. 30 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 listopada 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (poz. 911 Dz. Ust.), nie pozbawia matki, otrzymującej zasiłek z powodu braku pracy, do otrzymania zasiłku rodzinnego na dzieci będące na jej utrzymaniu. (15 marca 1937 — L. Rej. 836/34).

121. a) Okoliczność, że pewną osobę utrzymuje wspólnie kilka innych osób nie stanowi sama przez się przeszkody do uznania jednej z nich za utrzymującą rodzinę w rozumieniu art. 34 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 listopada 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (poz. 911 Dz. Ust.).

b) Dla uznania ubezpieczonego, utrzymującego wspólnie z innymi osobami jednego z członków rodziny, wymienionych w art. 35 cyt. pod 1 rozporządzenia, decydującym jest, czy udział ubezpieczonego w ponoszeniu kosztów utrzymania odnośnego członka rodziny przedstawia się jako konieczny z uwagi na sytuację materialną innych współutrzymujących oraz z uwagi na zakres ciężarów utrzymania danej osoby w granicach zapewnienia jej egzystencji. (4 marca 1937 — L. Rej. 8447/34).

122. Konwencja Wiedeńska z 28 marca 1924 poz. 520/32 Dz. Ust. nie stała na przeszkodzie uregulowaniu rent względnie odszko-

dowań za nieszczęśliwy wypadek drogą rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lipca 1932 poz. 577 Dz. Ust. (19 kwietnia 1937 — L. Rej. 2673/34).

IX. SPRAWY KOŚCIELNE I WYZNANIOWE

123. Na obszarze byłego zaboru austriackiego winny być do metrykalnej księgi urodzin wpisane te imiona dziecka ślubnego, które obrali rodzice. W razie nieosiągnięcia porozumienia w tym względzie decydująca jest wola ojca. (5 czerwca 1937 — L. Rej. 2439/34).

124. Przepis § 4 lit. e ustawy pruskiej z dnia 21 maja 1861 r. o podatku gruntowym, dotyczący zwolnienia od podatku gruntowego dla duchownych- rzymsko-katolickich, nie został uchylony przez art. XXV w związku z art. XV Konkordatu Dz. Ust. poz. 501 z 1925 r. (24 lutego 1937 — L. Rej. 3165/36).

125. Postanowienia art. XIV Konkordatu., wymagającego zgody władz duchownych (kościelnych) na zmianę przeznaczenia dóbr, nie dotyczą gruntów podlegających uwłaszczeniu na rzecz długoletnich dzierżawców na mocy ustawy z 20 czerwca 1924 poz. 254/29 Dz. Ust. (10 marca 1937 — L. Rej. 10791/34).

126. Przy wyborach rabina gminy wyznaniowej żydowskiej głos wyborczy, który przy tych wyborach dopuścił się przekupstwa, może tylko wówczas uznany zostać za nieważny, jeśli w wyroku sądowym, którego mocą zasądzono tego wyborcę za odnośne przekupstwo, orzeczono także utratę z jego strony praw publicznych. (8 maja 1937 — L. Rej. 4434/33).

XI. SPRAWY PRZEMYSŁOWE

127. Otwarcie filii koncesjonowanego zakładu przemysłowego (art. 37 prawa przemysłowego) nie wymaga uzyskania odrębnej koncesji, wymaga jednak uprzedniego zezwolenia władzy przemysłowej. (5 maja 1937 — L. Rej. 721/35).

128. Podstawą do odebrania koncesji na mocy p. 2 ust. 2 § 47 rozporządzenia z 6 lipca 1932 w sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi (poz. 821 Dz. Ust.) mogą być tylko takie uchybienia, które na skutek stwierdzenia ich faktu spowodowały już co najmniej ostrzeżenie. (8 marca 1937 — L. Rej. 2651/35).

XIII. SPRAWY SAMORZĄDOWE

129. Zarządzenie przez komisję wyborczą uzupełnienia listy kandydatów na radnych gminnych, zgłoszonej na piśmie z wymie-

nieniem ilości kandydatów, przewidzianej w § 12 regulaminu wyborczego z 17 listopada 1933 Dz. Ust. R. P. poz. 711 — jest niezgodne z przepisami tegoż § 12. (19 kwietnia 1937 — L. Rej. 4341/34).

130. Zawieszenie praw wyborczych w myśl art. 3 p. 5 ustawy z 23 marca 1933 Dz. Ust. R. P. poz. 294 następuje w wypadku oskarżenia o dokonanie zbrodni, nie zaś występku. (19 kwietnia 1937 — L. Rej. 11016/34).

131. § 12 pruskiej ustawy z dnia 30 lipca 1899 r. o mianowaniu i zaopatrzeniu urzędników komunalnych, zawierając ogólną zasadę o przyznaniu urzędnikom miejskim emerytury według zasad dotyczących emerytowania bezpośrednich urzędników państwowych z zachowaniem dla gmin miejskich za zgodą wydziałów okręgowych (Bezirksausschuss) prawa unormowania tej sprawy inaczej, został w części dotyczącej powołania się na pruską ustawę emerytalną z 27 marca 1872 oraz na nowelę do tej ustawy z 31 marca 1882 i z 1 marca 1891 zmieniony przez rozporządzenie b. Naczelnej Rady Ludowej z 31 lipca 1919 (Tygodnik Urzędowy nr 34 str. 187) oraz Ministra b. dzielnicy pruskiej z 30 grudnia 1920 (Dz. Urzęd. Ministra b. dzielnicy pruskiej z 1921 T. poz. 5), zastąpione następnie przez ustawę emerytalną funkcjonariuszów państwowych z 28 lipca 1921 Dz. Ust. R. P. poz. 466 oraz ustawę emerytalną z 11 grudnia 1923. (24 listopada 1936 — L. Rej. 197/33).

XV. OBYWATELSTWO

132. Z art. 79 (ustęp 2) ustawy z 23 maja 1924 r. (poz. 609 Dz. Ust.) wynika, że osoby, uznane przy poborze za zdolne do służby w pospolitym ruszeniu z bronią, mogły z tytułu tego uznania nabyć obywatelstwo polskie na podstawie art. 4 p. 5 ustawy z 20 stycznia 1920 (poz. 44 Dz. Ust.) dopiero z chwilą wcielenia ich do wojska. (26 kwietnia 1937 — L. Rej. 6088/34).

133. Stwierdzenie obywatelstwa w dowodzie osobistym, wydanym na podstawie okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 17 listopada 1921 B. P. 1958 (Dz. Urzęd. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych nr 12 z r. 1931), jest decyzją, o ile przytoczono w tym stwierdzeniu podstawę faktyczną, na której je oparto. Decyzja ta, jeżeli wydana została w okresie obowiązywania art. 16 rozporządzenia ministerialnego z 7 czerwca 1920 (p. 320 Dz. Ust.),

może być unieważniona, o ile zabodzą w tym względzie warunki określone w powyższym przepisie. (14 czerwca 1937 — L. Rej. 7350/33).

Dr *Włodzimierz Orski,*

b. I Prezes Najw. Tryb. Adm.

ORZECZNICTWO NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO

WOJSKOWE POSTĘPOWANIE KARNE

A) Prawo o ustroju sądów wojskowych.

Art. 27. Sprawy o przestępstwa zagrożone karą śmierci lub dożywotniego więzienia, rozpatrywane przez wojskowe sądy okręgowe i admirałskie w postępowaniu zwyczajnym prowadzone są w składzie sądu przewidzianym w art. 27 § 2 u. s. w., to jest jednego wojskowego sędziego orzekającego, jako przewodniczącego i dwóch asesorów. (6 VII 1937 K. N. 185/37).

B) Kodeks wojskowego postępowania karnego.

Art. 43, 46. Osoba niepełnoletnia może wykonywać swe prawa w charakterze pokrzywdzonej (rop. wnosić zażalenia) przez osoby wymienione w art. 43 kwpk., lub przez pełnomocnika wpisanego na listę obrońców wojskowych (art. 58 kwpk.) — natomiast nie może tych praw wykonywać ani osobiście ani przez adwokata na listę obrońców wojskowych nie wpisanego. (20 IV 1937 K. N. 88/37).

Art. 134, 137, 140. Do zarządzenia tymczasowego aresztowania w toku dochodzenia i śledztwa w myśl art. 137 § 2 i art. 140 § 1 kwpk. właściwym jest wojskowy sędzia śledczy i przepis art. 134 § 3 kwpk. bynajmniej nie przelewa tych uprawnień w wypadku tam wymienionym na posiedzenie niejawne wojskowego sądu okręgowego. W wypadku nieuwzględnienia przez posiedzenie niejawne wojskowego sądu okręgowego sprzeciwu sędziego śledczego, wniesionego w trybie art. 134 § 3 kwpk., posiedzenie niejawne ma ograniczyć się tylko do stwierdzenia, że tymczasowe aresztowanie ma być zarządzone, czyli obalić sprzeciw wojskowego sędziego śledczego, a sędzia śledczy w myśl wniosku prokuratora powinien w tym wypadku postanowieniem swoim zarządzić tymczasowe aresztowanie podejrzanego, na które to postanowienie temu ostatniemu przysługuje zażalenie w myśl art. 134 § 2 kwpk. (27 VII 1937 K. N. 228/37).

Art. 203, 212, 223, 340. Kodeks wojskowego postępowania karnego postanawiając w art. 338 § 1 i 340 o sposobie wnoszenia zażaleń i możliwości zarządzenia im przez sąd, który wydał zaskarżone postanowienie i używając w tych przypadkach wyrazu „sąd” ma na myśli ten organ sądowy, który postanowienie wydał, a więc wojskowego sędziego śledczego, względnie posiedzenie niejawne wojskowego sądu okręgowego. W wypadku zatem wydania postanowienia umarzającego śledztwo (art. 223 kwpk.) przez wojskowego sędziego rejonowego, któremu prowadzenie śledztwa było zlecone w trybie art. 212 § 1 kwpk., — tenże wojskowy sędzia rejonowy, jako mający w myśl art. 212 § 2 kwpk. wszelkie uprawnienia sędziego śledczego, władny będzie w myśl art. 340 kwpk. do wniesionego na postanowienie zażalenia przychylić się lub przedstawić go w myśl art. 203 § 2 kwpk. przez szefa wojskowego sądu okręgowego do rozpoznania Najwyższemu Sądowi Wojskowemu — natomiast uprawnienie to w takim wypadku nie będzie przysługiwało posiedzeniu niejawnemu wojskowego sądu okręgowego. (25 V 1937 K. N. 146/37).

Art. 247, 355. W myśl art. 247 kwpk. wzywanie przez sąd świadków z urzędu pozostawione jest uznaniu sądu i nieskorzystanie przez sąd z tego prawa nie stanowi obrazy przepisu postępowania sądowego. (22 VI 1937 K. N. 169/37).

Art. 316. 1. Aby zarzut obrazy art. 316 kwpk. był zasadny musi wykazywać on: a) uchybienie i b) takie uchybienie, które mogło mieć wpływ na treść wyroku. Skoro sąd I instancji wykazał fakty uznane przez siebie za udowodnione oraz dowody, na których się oparł, a zarazem wykazał dlaczego przeciwnik dowodów nie uznał, to nie uchybił przepisowi art. 316 kwpk., gdyż ustalił dokładnie podstawę faktyczną sprawy. Ustalenia takiego nie można w rewizji zaskarżyć zarzutem „pozorności” a tylko zarzutem „nie-dokładności”. (5 V 1937 K. N. 77/37).

2. Kwestia wiarygodności zeznań świadków jest zastrzeżona swobodnej ocenie sądu (art. 11 kwpk.), przy czym jedynym wymogiem w przypadku istnienia dowodów przeciwnych jest, by sąd zajęte w tej kwestii stanowisko uzasadnił zgodnie z postulatami, wskazanymi w art. 316 § 1 lit. a) kwpk. (22 VI 1937 K. N. 177/37).

Art. 354. Pozostawiając bez rozpoznania rewizję prokuratora wojskowego wobec cofnięcia jej w trybie art. 107 § 1 lit. a) usw. przez prokuratora Najwyższego Sądu Wojskowego, Najwyższy Sąd Wojskowy stosuje analogicznie przepis art. 354 § 1 kwpk. (17 IV 1937 K. N. 112/37).

Art. 355. 1. Niewspółmierność kary będąca podstawą rewizji z art. 355 § 1 lit. c) kwpk., jak to wynika wyraźnie z brzmienia te

go przepisu, musi być znaczna, a więc rażąca, godząca w poczucie słuszności — a zatem pewne nieznaczone przecenienie względnie niedoceniecie przez sąd I instancji okoliczności sprawy uzasadniających zastosowany wymiar kary, nie może uzasadnić słuszności rewizji, założonej na podstawie tego przepisu. (23 IV 1937 K. N. 86/37).

2. Zarzut obrazy prawa materialnego z art. 355 § 1 lit. b) kwpk. musi się opierać wyłącznie na ustaleniach faktycznych zaskarżonego wyroku, a podnoszona obraza musi z tych ustaleń wynikać. (22 VI 1937 K. N. 160/37).

3. Zarzut znacznej niewspółmierności orzeczonej kary (art. 355 § 1 lit. c) kwpk.) musi zasadniczo wynikać z tych ustaleń, jakie poczynił sąd I instancji w swym wyroku względnie z ustaleń, jakie mieszczą się w dowodach przeprowadzonych na rozprawie, a nie uwzględnionych przez sąd przy wymiarze kary. (13 VII 1937 K. N. 197/37).

4. Zarzut znacznej niewspółmierności kary nie zachodzi, gdy kara zdaniem odwołującego się jest za surowa, lecz zachodzi wtedy gdy wymiar kary godzi w poczucie słuszności, to jest gdy narusza stosunek zależności, jaki powinien zachodzić między winą a karą. (24 VIII 1937 K. N. 238/37).

Art. 376. Wobec zasady wynikającej z przepisu art. 11 kwpk. strony w rewizji nie mogą podnosić zarzutu, iż wyrok sądu I instancji nasuwa poważne wątpliwości co do okoliczności przyjętych za podstawę wyroku — tego rodzaju rewizja nie podlega zatem rozpoznaniu przez sąd odwoławczy. Stwierdzenie powyższych wątpliwości oraz dalsze postępowanie wedle przepisu art. 376 kwpk. może nastąpić wyjątkowo i jedynie z urzędu przez sąd odwoławczy. (30 IV 1937 K. N. 94/37).

C. Przepisy wprowadzające prawo o ustroju sądów wojskowych oraz kwpk.

Art. 8, 10, 11. Przepis art. 11 § 1 przepisów wpraw. prawo o usw. i kwpk. mówiący o „dalszym postępowaniu w razie wznowienia” odnosi się do przypadków wznowienia postępowania już na zasadzie przepisów kwpk., to jest po dniu 1 stycznia 1937 r. — nie odnosi się natomiast do przypadków, gdy wznowienie postępowania zostało zarządzone jeszcze przed dniem 1 stycznia 1937 r., w których w myśl art. 8 i 10 tychże przepisów a contrario stosowaną ma być poprzednia ustawa wojskowego postępowania karnego z 1912 r. (31 VI 1937 K. N. 116/37).

II. *KODEKS KARNY*

Art. 14, 20. Pojęcie „przestępności działania”, o której mowa w art. 14 kk., nie ma nic wspólnego z pojęciem „bezprawności czynu” wymienionym w § 2 art. 20 kk. Ponieważ do przyjęcia winy umyślnej bynajmniej nie jest potrzebne ustalenie, że sprawca miał świadomość bezprawności czynu, przeto stwierdzenie w działaniu oskarżonego braku tej świadomości, zatem nieświadomości prawa, bynajmniej nie czyni działania jego nieumyślnym, a daje jedynie możliwość przy uznaniu winy nadzwyczajnego złagodzenia kary na podstawie art. 20 § 2 kk., o ile owa nieświadomość bezprawności czynu zostałaby uznana za usprawiedliwioną. (15 XII 1936 R.

Art. 18, 59. 1. Z przepisów art. 18 i 59 kk. nie wynika, by możliwość zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary zależała od charakteru popełnionego przestępstwa, norma powyższa ujmuje bowiem zagadnienie karania ze strony podmiotowej, nie zaś przedmiotowej. (28 XII 1936 R. 493/36).

2. W przypadku zaistnienia warunku z art. 18 § 1 kk. kwestia stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary przy wszystkich przestępstwach zarzuconych oskarżonemu, lub tylko przy niektórych z nich, lub nawet przy żadnym z nich — jest pozostawiona uznaniu sędziowskiemu, co wynika z wyraźnego brzmienia tego przepisu, iż sąd „może” zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Wina z art. 18 § 2 kk. ma pozostawać w psychicznym związku nie z dokonanym przestępstwem, lecz ze stanem odurzenia; fakt samego odurzenia ma być zawiniony przez sprawcę. (14 VI 1937 K. N. 156/37).

Art. 19. W wypadku samowolnego oddalenia się żołnierza ze swej jednostki fakt związania się przez oskarżonego przebywającego zagranicą kontraktem z władzami francuskimi co do odsłużenia 5-letniej służby w Legii Cudzoziemskiej, nie może być uważany za przymus fizyczny w rozumieniu art. 19 kk. Nie jest to przymus, któremu nie można się oprzeć chociażby przez ucieczkę przy czym większe lub mniejsze niebezpieczeństwo takiej ucieczki nie gra roli. Przymus, o którym mowa w art. 19 kk. musi być wywarty za pomocą siły fizycznej (vis absoluta) co w danym wypadku nie zchodzi. (26 II 1937 R. 555/36).

Art. 20. Przyjęcie działania przestępnego, jako dokonanego pod wpływem błędu z art. 20 § 1 kk. co do okoliczności należącej do istoty czynu, bynajmniej nie jest uzależnione od indywidualnych poglądów sprawcy na przestępność jego działania, a w szczególności nie jest uzależnione od jego przekonań religijnych, natomiast jest uzależnione od ustalenia czy sprawca miał świadomość, że czyn,

którego się dopuszcza, stanowi przestępstwo zagrożone ustawą karną. (22 I 1937 R. 528/36).

Art. 21. Fakt naruszenia równowagi psychicznej, wywołanej bezprawnym zamachem, może i musi nieraz trwać jakiś czas, to jest bezpośrednio po napadzie. Przewidywanie i godzenie się na skutek przestępny zawsze będzie miało miejsce przy obronie koniecznej, jednak nie będzie jej odbierało cech prawności. (27 IV 1937 K. N. 80/37).

Art. 31, 41. Przepis art. 41 § 1 kk. nakazuje wymierzenie kary więzienia jedynie w miesiącach i latach, zatem łącznej kary więzienia nie wolno wymierzać w miesiącach i dniach. (22 III 1937 K. N. 27/37).

Mjr audytor Eugeniusz Bogdzewicz (Warszawa).

B. INNE SPRAWY SĄDOWE

ORGANIZACJA URZĘDÓW HIPOTECZNYCH WEDŁUG PROJEKTU KOMISJI KODYFIKACYJNEJ (PODKOMISJI PRAWA RZECZOWEGO)

I. Przy wprowadzeniu nowego prawa o ustroju sądownictwa powszechnego z 1928 r. pozostawiono w mocy przepisy, dotyczące organizacji władz, mających pieczę nad księgami wieczystymi (gruntowymi, hipotecznymi). Było to konieczne ze względu na niejednolitość dzielnicowych ustaw w zakresie praw rzeczowych na nieruchomościach. Obecnie zbliżamy się do jednolitości w tej dziedzinie. W czerwcu br. Komisja Kodyfikacyjna (podkomisja prawa rzeczowego) ukończyła w pierwszym czytaniu projekt prawa rzeczowego. Wynik tej pracy został ogłoszony drukiem (w wydawnictwie „Komisja Kodyfikacyjna”, podkomisja prawa rzeczowego, zes. I, 1937).

Przy normowaniu praw rzeczowych na nieruchomości podkomisja nie mogła pominąć sposobu rejestracji tych praw a w związku z tym organizacji władz, powołanych do rejestrowania. Temu przedmiotowi projekt poświęca szereg artykułów, w których: 1. oznaczono władzę, mającą prowadzić księgi wieczyste, 2. ustalono jej właściwość rzeczową i terytorialną, 3. unormowano tryb postępowania. Wprowadzenie przepisów ustrojowych i proceduralnych do ustawy, obejmującej materialne prawo prywatne, aczkolwiek nie odpowiada ściśłym wymaganiom systematyki, w tym przypadku uznać należy za celowe z uwagi na specjalny charakter prawa hipotecznego.

II. Pytanie, czy należy utworzyć odrębny urząd dla spraw ksiąg wieczystych, podkomisja rozstrzygnęła negatywnie. Uznano, że sprawy te powinny należeć do właściwości sądów powszechnych, co odpowiada zarówno tradycji dawnego prawa polskiego, jak i stanowi obecnemu, unormowanemu ustawami dzielnicowymi. Nie przyjęto więc instytucji tzw. konserwatora hipotek, znanej niektórym ustawodawstwom obcym (prawo szwajcarskie, francuskie), a poniekąd znanej w naszym kraju z czasów Księstwa Warszawskiego.

W porównaniu ze stanem obecnym projekt wprowadza pewną korekturę. Obecnie na obszarach, pozostających pod rządem ust. hip. 1818, 1825 i 1919 r. oraz pod rządem prawa austriackiego, sprawy ksiąg wieczystych należą bądź do sądów okręgowych bądź do sądów grodzkich w zależności od pewnych cech szczególnych nieruchomości. Tę dwutorowość projekt usuwa, stanowiąc, że prowadzenie ksiąg wieczystych należy do właściwości sądów grodzkich (art. 369). Tendencje w kierunku przenoszenia ksiąg do sądów grodzkich ujawniły się już w ustawie z dnia 23 I 1937 r. (poz. 50), według której na obszarze mocy obowiązującej prawa hip. 1818 i 1919 r., zostały z urzędu przeniesione do sądu grodzkiego księgi hipoteczne, dotyczące pewnej grupy nieruchomości. Dopuszczono jednak wyjątki od zasady, wyrażonej w ustawie. Projekt podkomisji co do wyłączonej właściwości sądu grodzkiego żadnych zastrzeżeń nie zawiera. Nie jest wszakże wykluczone, że w przepisach wprowadzających znajdą się przynajmniej na okres przejściowy pewne odchylenia od zasady.

Można się zgodzić ze stanowiskiem projektu, jako mającym poważne uzasadnienie w dążeniu do zbliżenia nieruchomości do urzędu, który sprawuje nad nią pieczę. Jeżeliby mogły powstać wątpliwości co do celowości zasady, przyjętej przez projekt, to tylko w stosunku do wielkich obiektów majątkowych, których życie prawne (zwłaszcza kredyt) koncentruje się raczej w większych środowiskach, jakimi przeważnie nie są miejscowości, w których urzędują sądy grodzkie.

III. Pod względem terytorialnej właściwości w projekcie przyjęta jest zasada, że właściwym do prowadzenia księgi wieczystej jest sąd grodzki, w którego okręgu nieruchomość jest położona (art. 370 § 1). Jest to konsekwencja ogólnie przyjętej normy, że w sprawach, dotyczących nieruchomości, położenie jej ma decydujące znaczenie dla oznaczenia właściwości (forum rei sitae, por. art. 40 kpc.).

Jeżeli nieruchomość położona jest w okręgach kilku sądów grodzkich, oznaczenie właściwego sądu należy do kompetencji władzy administracyjno-sądowej. Taką władzą ma być prezes sądu okręgowego, prezes sądu apelacyjnego i minister sprawiedliwości.

Prezes sądu okręgowego decyduje w granicach swego okręgu, czyli gdy nieruchomość położona jest w okręgach kilku sądów grodzkich, podległych temu samemu sądowi okręgowemu. Jeżeli zaś sądy grodzkie podlegają różnym sądom okręgowym, decyduje prezes sądu apelacyjnego, o ile wszystkie sądy okręgowe należą do tego samego okręgu apelacyjnego, w przeciwnym razie właściwy sąd grodzki oznaczony będzie przez ministra sprawiedliwości (art. 370 § 2). Kwestia więc konfliktów co do właściwości terytorialnej jest wyraźnie uregulowana. Projekt nie podaje podstaw, na których ma być oparta decyzja władzy, czyli pozostawia jej możliwość kierowania się okolicznościami faktycznymi każdego poszczególnego przypadku a przede wszystkim względami celowości. Oznaczenie właściwości sądu w myśl art. 370 § 2 z natury swojej jest zarządzeniem administracyjnym. Nastąpić będzie mogło z własnej inicjatywy kompetentnej władzy albo na przedstawienie jednego z sądów grodzkich lub na wniosek zainteresowanego właściciela nieruchomości. Projekt nie rozstrzyga wyraźnie pytania, czy wydane zarządzenie może być później zmienione. Stylizacja art. 370 § 2 („będzie wyznaczony”) przemawiałaby raczej za odpowiedzią negatywną. W każdym razie należałoby przez odpowiednie sformułowanie przepisu usunąć powody do wątpliwości.

Z tekstu art. 370 § 1 wynika, że każdy bez wyjątku sąd grodzki powołany będzie do prowadzenia ksiąg wieczystych nieruchomości, położonych w jego okręgu. Nasuwa się tutaj pewna uwaga w związku ze stanem, jaki obecnie istnieje w b. Król. Pol. i na Kresach Wschodnich. Na tym obszarze są b. liczne sądy grodzkie (blisko połowa), w których dotąd nie było wydziałów hipotecznych.¹ W myśl wskazań projektu wszystkie te sądy wypadnie odpowiednio uposażyć zarówno pod względem personalnym (powiększenie etatów sędziowskich i kancelaryjnych) jak i pod względem materialnym (zaopatrzenie w należycie zabezpieczone pomieszczenia dla archiwów), przy tym cały ten aparat nie zawsze będzie całkowicie wyzyskany z uwagi na niewielką ilość nieruchomości w niektórych okręgach. Pociągnie to za sobą dość znaczne wydatki, które ludność będzie musiała ponieść. Naturalnie, wydatkami nie należy się zbyt krępować, gdy istota rzeczy wymaga ich poniesienia. Wydaje

¹ Dla przykładu można przytoczyć kilka cyfr. W okręgu sądu okręgowego w Warszawie na 19 sądów grodzkich jest 10 wydziałów hipotecznych, w okręgu łomżyńskim na 14 sąd. gr. — 7 wydz. hip., w okręgu siedleckim na 15 sąd. gr., — 8 wydz. hip., w okręgu sosnowieckim ma 11 sąd. gr. — 2 wydz. hip., w okręgu radomskim na 16 sąd. gr. — 7 wydz. hip., w okręgu grodzieńskim na 15 sąd. gr. — 3 wydz. hip. W okręgu łuckim ma 10 sąd. gr. nie ma ani jednego wydziału hipotecznego.

się jednak, że w omawianym przypadku takiej bezwzględnej konieczności nie ma. Dlatego też można się zastanowić, czy nie byłoby racjonalne uzupełnienie art. 370 przepisem, według którego minister sprawiedliwości miałby prawo właściwość niektórych sądów pod względem hipotecznym rozszerzyć na sąsiednie okręgi sądów grodzkich.

IV. Według art. 371 projektu księgi wieczyste prowadzi sędzia, sekretarz sądowy ma spełniać samoistnie czynności, które określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości. Chodzi tu nie o wewnętrzny podział czynności, lecz o kompetencję. Kwestia kompetencji nadawałaby się do unormowania w samej ustawie i nie powinna być odsyłana do rozporządzenia wykonawczego. Z treści art. 371 wynika, że do sekretarza należeć mogą tylko niektóre czynności, poprzedzające wciągnięcie wpisu do księgi wieczystej (jak np. spisanie protokołu o zgłoszeniu wniosku o wpis) oraz czynności, związane z wykonaniem postanowień sędziego. Orzekanie o dopuszczalności lub niedopuszczalności wpisu (art. 378 § 1) a nawet o dopuszczalności wzmianki tymczasowej o zgłoszeniu wniosku o wpis (art. 376 § 2) zastrzeżone jest wyłącznie sędziemu. Do niego również należy ocena, czy można udzielić stronie terminu do usunięcia przeszkód, tamujących wciągnięcie wpisu.

V. Nad działalnością sądu grodzkiego, jako urzędu hipotecznego, nadzór sprawowany będzie według ogólnych zasad, wskazanych w prawie o ustr. sąd. powsz. W tej materii projekt żadnych przepisów szczególnych nie zawiera. Natomiast zajmuje się unormowaniem kontroli w drodze środków odwoławczych, z których będą mogły korzystać osoby zainteresowane.

Sąd grodzki według projektu jest pierwszą instancją w sprawach ksiąg wieczystych. Drugą instancją jest sąd okręgowy, na którego orzeczenia służy skarga kasacyjna. Środki te jednak nie w każdym przypadku są dopuszczalne. Zażalenie do sądu okręgowego przewidziane jest w trzech przypadkach: 1. na postanowienie, odmawiające wpisania wzmianki o zgłoszeniu wniosku o wpis (art. 372 § 2), 2. na postanowienie, odmawiające dokonania wpisu (art. 378 § 1), 3. na postanowienie, wyznaczające termin do usunięcia przeszkody, tamującej wciągnięcie wpisu (art. 381 § 1). W dwóch ostatnich przypadkach niekoniecznie sprawa musi przejść do sądu okręgowego, sąd grodzki bowiem ma prawo sam uczynić zadość żądaniu, wyrażonemu w zażaleniu, czyli może sam rozpoznać zażalenie i orzec o jego żądaniu (art. 381 § 2), ale tylko w kierunku przychylnym dla skarżącego. Oddalenie żądania w tej drodze nie jest dopuszczo-

ne. Zachodzi więc tutaj podobieństwo do postępowania administracyjnego (art. 90 rozp. o post. adm.).²

Postanowienie sądu okręgowego w przypadku, wymienionym wyżej pod p. 1, jest ostateczne i nie ulega dalszemu zaskarżeniu. W pozostałych dwóch przypadkach dopuszczalna jest skarga kasacyjna.

Projekt stoi na stanowisku, że kontrola instancyjna dopuszczona jest tylko wówczas, gdy żądanie inskrypcji nie zostało uwzględnione przez sąd grodzki. Natomiast odmawia środków odwoławczych w drodze postępowania hipotecznego w przypadkach, gdy sąd grodzki, nie znajdując przeszkód, zarządził wciągnięcie wpisu, objętego wnioskiem (art. 383). Projekt nie wymaga nawet, aby wydane było postanowienie o dopuszczeniu wpisu. Dokonanie więc wpisu następuje na wewnętrzne zarządzenie sędziego. Projekt wychodzi z założenia, że, jeżeli wpis został wciągnięty, wykreślenie jego lub zmiana może nastąpić (poza niektórymi przypadkami) tylko na podstawie wyroku, wydanego w trybie postępowania spornego (art. 383). Podobne stanowisko zajmuje niem. ust. hip. z 1897 r. W ustawie hipotecznej z 1818 r. również można znaleźć argumenty na poparcie twierdzenia, iż przeciwko zatwierdzającym decyzjom zwierzchności hipotecznej nie służy zażalenie.³ Wszakże praktyka przeszło stuletnia przyjęła pogląd odmienny, dopuszczając skargę na każdą decyzję zwierzchności hipotecznej.

Ze stanowiskiem projektu można się zgodzić na ten przypadek, gdy zarzuca się osobie, która wpis uzyskała, brak uprawnień materialno-prawnych. Natomiast trudno odsyłać do procesu w tych razach, gdy wpis nie powinien był mieć miejsca ze względów czysto formalnych, jak np. gdy wciągnięto wpis bez wniosku, a wniosek jest wymagany (art. 354), albo na wniosek osoby obcej nie mającej pełnomocnictwa (art. 373). Proces w tych razach zmierzałby do badania i oceny czynności proceduralnych sądu grodzkiego, co nie godzi się z istotą postępowania spornego, które ma na celu rozstrzygnięcie sporów materialno-prawnych.

VI. Wreszcie wzorem prawa niemieckiego projekt przewiduje kontrolowanie przez sam sąd grodzki z urzędu już dokonanych wpisów. Prowadzący księgę wieczystą sąd grodzki, jeżeli dostrzeże, iż dokonany został wpis, który nie powinien być dopuszczony lub który powoduje niezgodność księgi z istotnym stanem prawnym,

² W projekcie kod. post. niesporn. (art. 40) przyjęto podobną normę, ale tylko w przypadku, gdy skarga zarzuca nieważność postępowania.

³ V. M. Kurman „Znamię wiary publicznej a prawomocność decyzji wydz. hip.", *Gazeta Sądowa* 1927 r., nr 45—46. Contra J. Glass, *tamie* 1927, nr 52.

niezwłocznie nakazuje wpisanie ostrzeżenia (art. 385). Rozwiązanie wynikłej stąd kontrowersji należy do postępowania spornego, którego wszczęcie zależy od woli strony zainteresowanej (art. 383 zd. 2). Naturalnie ostrzeżenie takie nie narusza praw, nabytych wcześniej przez osoby trzecie w dobrej wierze (art. 395 i 402). Powyższe uprawnienie sądu grodzkiego niewątpliwie przyczyni się do zachowania ładu w księgach wieczystych, byleby tylko przez zbytnią gorliwość nie było nadużywane.

Wacław Miszewski (Warszawa)